

SÁROSPATAKI

IFJUSÁGI KÖZLÖNY

LI. ÉVFOLYAM

Főszerkesztő:
KONCZ SÁNDOR

Társzerkesztők:
Dabóczy István, Tóth Gusztáv,
Mészöly Dezső, Sárközy János

Felelős szerkesztő:
VATAI LÁSZLÓ

SZERKESZTŐSÉG ÉS
KIADÓHIVATAL:
SÁROSPATAK
FŐISKOLA.

MEGJELENIK JÚLIUS ÉS
AUGUSZTUS HÓ KIVÉ-
TELÉVEL HAVONKÉNT.

ELŐFIZETÉS:
EGÉSZ ÉVRE 3 P
FÉL ÉVRE 1-50 P
EGYES SZÁM 30 FILL.

1935. SZEPT.—OKT. HÓ.

TARTALOM:

Vatal László: Az új kezdés vezércikke. —
Ködöböcz József: Tükör előtt. (Az igazi Ifjú-
ság.) — Mészöly Dezső: Bál után. (Vers.) —
Móricz Miklós: Az első magyar munkatábor.
— Ernyel László: Referáda az I. Nemzeti
Munkatábor teljesítményéről. — Vágó István:
Egy gyöngysor szétszakadt. (Vers) — Gönczy
Árpád: Életkép a munkatáborról. — Szak-
szon Árpád: Emlékek. — Vatal László: A
Fejedelem hazajött. — Hírek. — K. Olvasóink!

KEDVES OLVASÓINK!

*Az Ifjúsági Közlöny ünnepi éve, a jubileumi éve után egy hétköznapi évet, az 51.-et kezdjük meg ezzel a számmal. A mult évi jubileumi szám és a rendkívüli munkatábori szám, **kicsiny tőkénket felémésztették.** Így az évet pénztőke nélkül kezdjük meg. De hisszük, hogy van egy nagyobb tőkénk: **olvasóink áldozatkészsége.***

*Ebben a tőkében bízva küldjük szét lapunk első számát Olvasóinkhoz, olvassák ezt szeretettel, olvassák úgy, mint azt a számot, amelyben első írásaik megjelentek, mikor még az Alma Máter öreg padjaiban ültek. Lapunkhoz mellékelten, **küldünk egy csekklapot, amit remélünk, minden olvasónk fel fog használni. A lap elfogadása előfizetési kötelezettséggel jár!***

Hálás örömmel nyugtázzuk az Ifjúsági Közlönyre a nyári vakációban beérkezett hátrálékos befizetéseket, illetve előfizetéseket: 1. dr. Bartók György, Szeged (3 P). 2. Erős József, Iharosberény (10 P). 3. Dr. Szabó Imre, Budapest (4 P). 4. Dr. Tavaszy Ödön, Harsány (3 P). 5. Molnár Gyula, Saujhely (4 P). 6. Kovács József, Noszvaj (3 P).

Abban reménykedve, hogy a fenti kis sereg sok követőre talál, köszöntjük kedves olvasóinkat.

Kiadóhivatal.

Az új kezdés vezércikke.

Elmult ötven év energiáinak röpitő erejével, s a jövő titokzatos hajtóerejében bízva, a jelen fárasztó munkától hajsolt nehezeke mellett indítjuk útnak Közlönyünk ötvenegyedik évfolyamát. Tavaly jubiláltunk, azelőtt ünnepeltünk, még azelőtt elődeink hosszú sorainak szemében csillogott az öröm, ami meglátszott írásaikban is, nekünk már nem maradt más, csak a munka terhe. Homályos szobában perceg a pennánk, vagy forró napsütésben csákányunk nyomán omlik a hegyoldal. Bennünk és körülöttünk zuhan a munka, üteme drad, ritmusa száll. A mi feladatunk már csak pusztá létünk megmentése, egzisztenciánk védelme a megsemmisülés ellen.

Az ember léte közösségben való lét, a mi közösségünk azonban, a magyarság közössége hosszú idő óta a halál partján járó közösség. Elmult századok távlatába beállítva a magyarságot, esodálkozva kell megállapítanunk, hogy még élünk. Száz malomkő közt őrlődve feszíti szét a magyarság rászakadt súlyos végzetét: félelurópai voltát. A mult század első felének látnokai, a költők, esodálatos tisztasággal látták életünknek mindjobban a halál felé való kanyarodását. Mi ezt a látást ellelejtettük, míg ránk nem zuhant az idők kényszere, s újra szemünkbe nem ötlött a halálvonal. De erőltetett sírások komikus mechanizmusa helyett vegyük észre és hirdessük mindenkinek, hogy valónk legmélyén dübörög az erő. Életösztönünk rögtön tiltakozni kezdett a halál lehetőségé ellen s az életet választotta. Az életnek azonban csak egy útja van: a munka. Ebből a meglátásból születik nálunk minden: faluszeminárium, regölés, eserkészlet, levante képzés, munkatábor. Egyedül csak munkaalkalmak ezek számunkra. A munka pedig nem szórakozás, nem is narkózis az élet vélt kietlensége ellen, hanem az utolsó életlehetőségünk.

Fiatal erőnk feszítő robbanása mellett a munkánk mélyen jár. De, jaj félhittel újat kezdeni ugy-e most sem szabad? Balladák népe vagyunk, de új, modern balladát nem akarunk végigjátszani. Pedig aktív munka és félhít balladát szül. Ezért hirdetjük a nagyobb hitet. Hitet a munkában, hitet az életben.

Sötét, nagy idők előszele már zúg a fejünk felett. Távoli országok-

---

---

ban már megkezdődött a közösségek harca az életért. Jaj lenne nekünk, ha az idők változása hit nélkül, tunya tétlenségben találna bennünket.

Mi érezzük a sorsunkat. Ellenségünk a halál, a többé már nem-lehetőség, de mi szorítjuk egymás kezét, s a munka ritmusának szent kábulatában égő hittel az Istenben való élet hirdetőivé lettünk...

A Közlöny nem akar mást az idén, mint ennek a meglátásnak s ebből a meglátásból folyó munkának a kiszolgálását. Igen ezt. És semmi mást.

Vatai László.

TÜKÖR ELŐTT. AZ IGAZI IFJÚSÁG.

Örvendezz ifjú a te ifjúságodban és vidámltson meg téged a te szived a te ifjúságodnak idejében, és járj a te szivednek útiban és szemeidnek látásiban; de megtudd, hogy mindezekért az Isten téged ítéletre von! Pred. 12 : 1 ; I. Tim. 4 : 12.

Az ifjúságnak Istentől nyert örök joga a szép gondtalan, viruló, boldog ifjúság, mert ez teszi az ifjúságot valóban ifjúsággá. Ha pedig ez így van, akkor azt is megállapíthatjuk, hogy a mai ifjúság nem igazi ifjúság, mert ma olyannak kell lennie, mintha nyugalmazott ember, vagy kihúzott sorsjegy volna (Ravasz László). Épen ezért nem ítéelhetjük el azokat, akik az utóbbi években sokat beszélnek az ifjúság válságáról, mert, hogy csakugyan válságba jutott ez a mai ifjúság, azt nem kell bizonyítani: a szomorú valóság igazolja azt. De mint minden válságból, úgy ebből a is van kivezető út. E kivezető út lehetőségéről és valóságáról tesz bizonyosságot a fent megnevezett szent ige akkor, amikor megrajzolja előttünk az igazi ifjúság legjellemzőbb vonásait, mely szerint az igazi ifjúság örvendező, példaadó, Isten előtt élő ifjúság.

A mai ifjúság életéből hiányzik az öröm. A mi ifjúságunk olyan, mint az a komikus színész, akire tragédia-szerepet erőszakolnak. Az ifjúságnak a vidámság az élethivatása, de mert nem tud örülni, mert szomorkodnia kell, megingott rendeltetésűdatában. Így érthető csak az a sok tragédia, amely az állástalan, munkanélküli ifjúság soraiban pusztít. Kivezető út a pusztulásból csak egy lehet: rendeltetését megértve, tanuljon meg örülni, ifjúnak lenni a mai ifjúság. Tanuljon meg mindenkor örülni, mert az öröm az ő rendeltetése s az öröm az ő győzelmének alapfeltétele. Tanuljon meg, ha kell, tűrni, szenvedni, kevéssel megelégedni, de ugyanakkor tanuljon meg kopott ruhában is királynak, lelkében tisztának, üdének, ifjúnak maradni.

Az igazi ifjúság nemcsak örvendező, hanem példaadó ifjúság is. — A mai ifjúság a társadalomtól várja a jó példát. Példa-váró s csak kevéssé példát mutató. Pedig példátmutatónak kellene lennie a tettben: a magaviseletben, a szeretetben, a léteken, a hitben, a tisztaságban. S a mai ifjúság ezen a ponton vádolja a legnagyobb bűnnel, a legsúlyosabb váddal a társadalmat. Azzal, hogy jó példa helyett rosszat kapott tőle, hogy kiölik lelkéből a szeretetet, próbára teszik hitét s beszennyezik Istentől kapott hófehér lelkét. Vádolja azzal, hogy ma ifjú

---

ifjúnak nem szerető testvére, hanem durva vetélytársa. Vádolja, hogy a világban való érvényesítés lépcsőjévé az elhívás helyett a protekciót tette s ezáltal a hivatásnak élni akaró ifjúság kezéből kivette az érvényesítés, a munka lehetőségét s arra alkalmatlanoknak önként ajánlotta fel. Vádolja a társadalmat, hogy megrontja, beszennyezi őt. Mert érzi, hogy tisztátalan, de ugyanakkor azt is tudja, hogy neki, ifjúságának legszentebb célja: tisztának maradni, testi és lelki tisztaságát megőrizni minden küzdelmében. Azzal vádolja, hogy „a társadalom kevesebb pénzt fordít arra, hogy megtartsa, mint arra, hogy beszennyezze, megrontsa az ifjúságot.” — Ha mostmár ezek után alapigénk követelményére gondolunk, meg kell állapítanunk, hogy az a legnagyobb baja a mai ifjúságnak, hogy hiányzik lelkéből a bűntudat: másban, s nem magában keresi a hibát.

Az ifjúságnak azonban nemcsak örvendezőnek, s példaadónak, hanem *Isten előtt állónak* is kell lennie. — Ez pedig azt jelenti, hogy felelősnek kell lennie minden szaváért, minden tettéért. Mert nem elég csak tudni hivatását s teljesíteni kötelességét: *felelősnek kell lennie*. S ez a felelősség tudat is hiányzik a mai ifjúság lelkéből, mert minden bűne miatt önmaga helyett a társadalmat akarja felelősségre vonni. A megoldás itt is a bűnbánat göröngyös útján vezet. Meg kell éreznie, hogy testi és lelki tisztátalanságáért Isten előtt ő maga tartozik felelősséggel s hogy megmaradhasson, alázattal s bűnbánattal kell leborulnia az őt mindenekért megítélő Isten előtt. Tudnia, éreznie kell, hogy ő bűnös, romlott, de ha bűnvalomással megalázza magát Isten előtt: Isten ingyen kegyelméből megtisztul s örvendező, példaadó, Isten előtt megállásra alkalmas: igazi ifjúság lesz.

Magyar ifjúság! Akarsz-e élő, tiszta, igazi ifjúság lenni? Ha igen: értsd meg és ne feledd hivatásodat: végezd a rádbízott feladatot úgy, hogy felelősséged tudatában a bűnbánat lelke vezessen közelebb és közelebb a bűneidet megbocsátó s téged megmentő kegyelmes Istenhez! *Ködöbűcz József IV. é. hh.*

BÁL UTÁN.

*A nyári ég most szépet álmodik.
Alján lassan szívárog már a hajnal:
Pár perc... s míg itt botorkálunk az utcán:
Reggeli fénnel ránk csudálkozik.*

*Az apró égi csillagmécseket
A hajnali szél sorban oltogatja,
Te is kócos fejed vállamra hajtva
Lehunyor csillagfényű két szemed.*

*S szédülten indulsz már a nagy vizen:
Csapzott lelked ringatja édes álmod,
Karomba simulsz... tested úgy viszem,
Mint könnyű, színes, papír lampiont,
Amelyben már elollották a lángot.....*

MÉSZÖLY DEZSŐ VIII. o. t.

Az első magyar munkatábor.

FELOLVASÁS A RÁDIÓBAN 1935. SZEPTEMBER 25-ÉN.

Első magyar munkatábor, ez azt jelenti, hogy negyvenöt pataki teológus, közöttük egy-két más főiskolással, meg két tanárunknak és egy mérnöknek a vezetésével az idei nyaruk nagyobbik felét útépítéssel töltötték el. Útépítéssel, mégpedig a szónak abban a leghétköznapibb, semmiképen sem képletes értelmében, hogy egy júniusi reggel öt órakor csákányokkal, ásókkal és lapátokkal felszerelve, líz furikkal kivonultak a hegy oldalába, először mérték, jelző léceket állítottak fel, azután szerszámaikkal nekiestek a hegy oldalának, régi gyökereket ástak ki, — mert sarjerdő volt ezen a helyen és bőségesen sorakoztak fel a fiatal, de máris hatalmas fák között a félig bemohosodott ezergyökerű régi tövek, de sorra kerültek a faóriások is, csaltogott a diákok baltája, harsogott a fűrész és mikor a fatörzs ledőlt és a korona a földön terült végig, akkor újra csak a gyökérrel kellett végezni, de egyúttal az ágakat lenyesni és a törzset lehengeríteni a völgybe, hogy minden a maga helyén legyen. Ahogy a dolgozó csapatnak az egyik része már előrehaladt a fadöntögetéssel, a másik meg a nyomában járva a tisztássá tett helyeken valósággal leborotválta és lenyúzta a hegy oldalát, mert a felső, humuszos réteg elporladó földjét nem szabad az út testébe beleépíteni. Hosszú napoknak a mukájába telt az, amíg a hegy oldala annyira letakarítódott, hogy már szabad volt a valóságos út építésébe is belefogni. És ez sem egyszerű művelet, mert ehhez előbb lépcsőzetessé kell kivágni a meredek lejtőt, hogy a lépcsőkben, mint óriási fogazatban megakadjon és megüledhessen a reáhorodott föld és kőanyag. Csak akkor kezdődik aztán az a munka, amiből már út kerekedik ki, ha nagyon kitartóan, nagyon szorgalmasan, ernyedetlen buzgósággal folytatjuk: lehordani az oldalból a fölösleges földet és lassú, ütemes munkával feltölteni a lépcsőzeteket, amíg egyik a másik után meg nem telik és rétegréteg felett nem éri el a kívánt útszint magasságát. Aminél pedig arra is vigyázni kell, hogy a frissen hordott föld az idő, az eső, a fagy munkájára majd megüledszik és annyival magasabbnak kell lennie a felhalmozott földnek, amennyit ez az ülededés lesüllyeszt belőle.

Ezzel a munkával lassanként eltelt, ami a júniusból még a vizsgák után hátra volt és a fiatal izmok kezdtek megszokni azt, ami a fizikainak nevezett munkában a legnehezebb: azt, hogy minden kapavágás után új kapavágás következik és hogy ennek soha sincs vége. Mert hiába fejeződik be egy helyen az út, már kezdeni kell a másikat és jaj a munkásnak, ha nem kell, ha egyszer megszakad a monoton munka. A diákoknak át kellett esni az izomlázon, meg kellett tanulni, milyen a munka a friss hajnali harmatban és milyen utána a forró déli napsütésben és rá kellett jönni a nyitjára annak is, hogy mint válik ezzel a változással és az esővel, a széllel szemben közömbössé a test és hogy tudja megtenni, hogy a négyszögméter felületi munka meg a köbméter földmunka a déli hőségben is ugyanannyi legyen, mint a friss reggelben, amikor a néha hideg éjszaka után valóságos felüledés a csákánnyal való harc, a lapátolás és a talicskának a meredek oldalon nyolc-tíz méter mélybe való leeresztése. Ami

---

---

semmivel sem könnyebb, mint feltolni a furikot a mélyből, különösen hogy fel- felé üresen jönnek vele.

Megtanulták a diákok a munkát és ha egyszer az elszánás meg volt, akkor minden egyéb sokkalta könnyebben ment, mint a héber grammatika. A hajnali öt óra mindig ott találta a mi kis táborunkat fent a hegyoldalon, mert a munkaidő kezdetére már munkába is kell állani és azt, hogy odáig megyünk, meg felvisszük a szerszámokat, nem fizetik meg a köbméterekben. És csak tíz óra felé volt azután egy félórai pihenő, éppen annyi, amennyi elég egy pohár tej meg egy szelet kenyér elfogyasztására, azután újra kezdődött vagy inkább folytatódott a munka déli harangszóig. Amit ebben az esetben képzetesen kell érteni, mert itt bent a hegyek között a madarak meg a mókusok mérik az időt, s azok sem az embereknek, hanem tisztán csak maguknak. Hét óra volt a diákok napi munkaideje, azaz tisztán, a tizórai pihenő nélkül hat és fél. Rendesen reggel ötkor dobbantak meg a földön az első csákányütések, de amikor megjötték a rekkenő júliusi napok, négyre tették a kezdetet és tizenegykor tértek vissza fészertető alá, ahol a szállásuk volt, s ahol igazi táborozás módjára a földön sorba elhelyezett maguk vetette szalmazsákokon, gyapjutarakók alatt éjszakázni szoktak. Akinek ez nem tetszett, segíthetett is rajta. Ugyanakkor cserkész-táborozás is volt a szép Bodnár völgyben és aki jobban szerette, a nyílt tető helyett sátorban hálhatott.

Hat hétig folyt a munka, mert hat hétre tervezték a táborozást. A táborba való jelentkezés önkéntes volt, de a vállalt kötelezettség hat hétre szólt. Munkára szövetkeztek ezek a fiúk és nem könnyelműségből vállalták a munka igáját. Nem is volt senki, aki ne töltötte volna ki híven azt, amit magára vett. Igaz, hogy előzetesen orvosi vizsgálatot is tartottak, mert nem volt szabad a gyenge egészségűeket túlnagy megpróbáltatásnak kitenni, de igaz az is, hogy apróbb meghűléseken kívül más baj nem fordult elő a táborban. Mindenki dolgozott, egy-egy maródi persze így is akadt, s az erős földmunkából voltaképen csak a szakács maradt ki, meg a bevásárló. Maguk főztek a fiúk és maguk is vásároltak be, s ehhez külön ember kellett, mert korán reggel kellett bemenni Ujhelybe az élelmiszerekért és mire a bevásárló hazaért, akkorra már vége is volt a munkának. A piacon pedig reggel ott kellett lenni. Szakács kettő is volt, hogy naponta felválthassák egymást. Így azután mindegyiknek jutott a földmunkából is, legalább fele annyi, mint másnak. A tábornak különben csak az egyik fele dolgozta végig mind a hat hetet, a másik fele csak három-három hetet vállalhatott. A két tanár végig ott volt velük.

De mindez természetesen csak az egyik része volt a programnak és munkának. Végre is főiskolásokról van szó, akiket a fizikai munka azzal, hogy kifáraszt, egyúttal pihentet és felüdít, de ki nem elégíthet. A délutánokat azért nem szánták rá az útépitésre, mert időt akartak adni önmaguknak arra, hogy számot vehessenek mindazzal a problémával, aminek kedvéért ezt a nagy kísérletet megtervezték és véghezvitték. A délutánokat szellemi munkára tartolták fenn, s kb. minden második délutánra előadókat is hívtak a táborba, hogy azoknak a vezetésével és segítségével igyekezzenek a mai élet problémáiba behatolni. Nem bízták rá az előadókra, hogy kiki arról beszéljen, amiről akar, hanem maguk adták meg a programot is: ez felelt meg annak a tervszerűségnek és annak az öntudatosságnak, amely a tábor egész munkájában és eredményében is megnyilat-

---

---

kozik. Ők ezt a tábort azért látták szükségesnek, mert úgy érezték, hogy azt kívánja a kor szelleme, a délutánjaikat meg arra akarták fordítani, hogy azt ismerjék meg a magyar életből, ami abban csakugyan korszerű. A modernségnek, a korszerűségnek a nyomait igyekeztek felkutatni a magyar szellemi élet egész területén: az irodalomban, a művészetekben, a politikában, a sokféle szempont és sokféle elemzés szerint. Az előadásokon jegyzeteket készítettek, nem egy előadás után sokáig elvitakoztak a csillagos ég alatt, kifelé nézvéen szalmazsákjaikról a hegy ormára és a lassan uszó holdra. Sokszor valóban csak a másnapi munka szigorára való hivatkozással lehetett őket mégis csendre és álomra kényszeríteni, annyira belejöttek abba, amiért igazában élnek és amiért dolgozni akarnak: a magyar nemzet nagy és kicsiny kérdéseinek megvitatásába.

A tábor augusztus első napjaiban oszlott szerte, úgy, amint azt az eredeti programban meghatározták. Nem volt a programtól semmiféle eltérés, a diákok nagyszerűen megállották a maguk próbáját és bizonyosságot tettek róla, hogy tette, áldozatra egyformán készek és tudnak céljuknak megfelelő erővel és kitartással törni előre. Azóta a negyvenöt fiú, aki ebben a jó munkában részt vett, negyvenöt különböző irányban hordozta meg és érlelte tovább azokat a benyomásokat, amelyeket itt szerzett és most, hogy az iskolai év újra megkezdődött, csak egy részük van újra ott, igaz, a nagyobb részük a pataki kollégium falai között, vagy az egi jogakadémián és más főiskolán, de a legidősebb évfolyamnak ez már az életbe kivezető lépcsője volt és a munkatábor ifjai közül nem egy ma kisebb és nagyobb falvak parókiáin segít hirdetni az Isten igéjét, mások meg külföldi főiskolákon és az életnek más területein igyekeznek tovább képezni magukat.

A tábor tehát befejezte munkáját, de ez csak annyit jelent, hogy a munkának tovább kell folynia. Ennek az egész kísérletnek nem lett volna értelme, ha nem keletkeznék új munka belőle.

A jó munka mindig termékeny és ez jó munka volt. Itt van belőle első eredménynek az az útszakasz, amely a diákok erejét dicéri: kétszáz méternyi fehéren csillogó rés ez a zöld hegyoldalban, arra rendeltetve, hogy új építő munkák majd hegyoldalokon, völgyeken felett végig kanyargó hegyi úttá tegyék, amely tizennégy hegyi község számára terem kapcsolatot a termékeny Alföld felé. Az egész utnak a hossza alig lesz több hat kilométernél, ami nem sok és ez a kétszáz méternyi most megépített útszakasz még külön nagyon kis része. De elgondolni is rossz, hogy ennek a kurta útnak a megépítését évszázadok óta várja már tizennégy hegyközi község, amelyeket télvíz idején nem egyszer hónapokra tökéletesen elzárt a zimankó az élet nagy forrásától, az Alföldtől, a világtól. Vajjon nem eredmény-e az, hogy most a diákok útjának fehérlő résén át meglátjuk az el nem végzett munkák rettentő tömegét. Mindenesetre negyvenöt diák innen már egészen különleges érzésekkel fog majd az életbe kimenni, hogy mérlegelje azokat az emberi lehetőségeket, amelyek arra szolgálnak, hogy más embereknek az életét emberibbé tegyék vele.

Ne becsüljük túl a munkatábor fizikai eredményét és ezzel fogjuk azt a legjobban megbecsülni. Ezek a hegyoldalak épen olyan meredek, talajuk épen olyan kemény márga meg kő, mint annyi más hegyoldalé és az út, amit bennük ezek a csákányok, ezek az ásók véstek és ezek a lapátok egyengettek el, szintén épen olyan, mint minden más út, amelyet lelkiismeretesen, szakszerűen építettek

---

---

meg. Ebben van ennek az útnak a legnagyobb dicsérete. Nem kerestek ki a diákok számára valami kényelmes szórakozásra való, nem nagyon megerőltető munkahelyet, hanem megadták nekik a módot arra, hogy ugyanolyan keményen dolgozzanak, mint annyi más munkástelevér teszi. Sőt ahogy *Ernyey László*, a kitűnő vezető mérnök mondja: még arra is vigyáztak a munkahely kikeresésekor, hogy maga a vonalvezetés is a nehezebb fajtájú legyen, éles kanyar, meredeken a völgy felett, elég erős lejtéssel, hogy hadd lássák a diákok, milyen módon megy az útkitűző, útvonaltervező, útvezető mérnöki munka és hogy érezzék, mennyi lankadatlan buzgalom, milyen éber figyelem, milyen pontos számítás kell ahhoz, amíg az útvonaljelző profilok léceit felállítgatják és hadd tapasztalják maguk, milyen nagy baj az, amikor egy ilyen profilécet a vigyázatlan furikos egy rossz mozdulatával kidönt és hány embernek az egyesített munkájába kerül, amíg az a léc újra a maga eredeti helyén áll.

S mégis, hat heti munka egy egész főiskola diáktáborára részéről csak arra elég, hogy kétszáz méternyi utat megépítsen: Ez egyúttal válasz arra az aggodalomra is, hogy mi lesz, ha majd a főiskolák diáknépe a nyarat ilyen munkával tölti el. Nem fog-e ez túlsokat igénybevenni a közös erőből, amit végre is a náluk jóval szegényebbeknek a munkával való ellátására kell fordítani? Ez a kétszáz méter még a harmincadrésze sincs annak, amit csak ezen az egy útvonalon végezni kell és nem beszélve arról, hogy ebben a nyári időszakban, melyben a diákok dolgoznak, úgy sincs inséges munkás, mert minden kezét az aratás és errefelé a szőlők is foglalnak le, ez olyan kis része az útépités szükségletének, hogy a diákmunkától nem kell a rászorultak kenyerét féltetni.

Összegben pedig még szerényebb a számadás. Mert a negyvenöt diák és a két tanár hat hét alatt összesen kilencszázegynéhány pengőt keresett meg, pontosan ugyanaszerint a mérték szerint, ugyanazzal az egységgel számolva, ahogy azt a munkások kapták volna ennyi köbméter munka fejében. Ennyit feltétlenül meg kell érni a társadalom számára annak, hogy az értelmiségi pályára készülő ifjúság a maga fizikai mivoltán, testén, izmain, fekvőhelyén és kenyereken keresztül is minél közelebb akar jutni a néphez, amelynek életét szentelni akarja. Mert a kísérletnek azután ez a mélyebb értelme és célja. Ha egyszer a népet meghagytuk annak a munkának a szféráiban, amelyet fizikainak nevezünk, mert mindent gépiessé tettünk benne, ami annak értelmi tartalma, akkor legalább azt a réteget, amelynek az értelmi jelleget juttatjuk tervszerű társadalmi munkával, tegyük érzékennyé a fizikainak nevezett mechanikus munka iránt és az élet iránt, amelyre ez kötelez. Ezek a diákok ennyiben hősök, — a hősiességnek nagyon szerény huszadik századbeli fogalmát érve itt, — hogy hajlandók leszállani a mélybe, készek a nagy tömeggel megosztani életüket és figyelmüket egyenest arra koncentrálnak, hogy a nép szemén keresztül láthassák meg az életet: nem magukért, hanem a népért.

A fizikai megpróbáltatás ennek az egyik lehetősége és ezt a pataki tábor teljes mértékben meg is valósította, el is érte. De a fizikai munkát végző nép élete sem pusztán mechanizált, nem pusztán gépies munka; az életszint számtalan más tényből tevődik még össze, amelyek nélkül ennek az életnek a valóságáról nem szerezhetünk helyes és teljes ítéletet. A munkatábor tehát valójában csak akkor érné el a célját, ha fizikai munkások és értelmiségiek együtt élnének és együtt dolgoznának. Ez a probléma fel is merült a táborban, a fiúk maguk is nem egyszer vitatkoztak felette, vajjon mi lenne a helyesebb: együtt dolgozni a

---

---

néppel, vagy így, ahogy most történt, külön? A Turul diákegyesület munkatáborába, amely később kezdett munkába, a második módot választotta s majd a tapasztalat megmutatja, hogy melyik vált be jobban. Az elsőben, a néptől való elkülönülésben lehet valami finomság is, de viszont a legnyomorultabb nép élet-színvonalára való leereszkedésben meg a másik túlzás szerepel; nem azért akarjuk megjobbitani az életet, hogy mégis úgy maradjon, amint van. Az értelmiségi ifjúságot nem azért neveltük ki erre a színvonalra, hogy aztán megszokja a másikat is, hanem azért, hogy minden erejével annak a megjavításán dolgozzék. Kerüljenek össze a dolgozók, de ne az alacsonyabbik, hanem a magasabb élet-szinten. A pataki tábornak például van egy nagyon érdekes és nagyon fontos tanulsága: az, hogy ez a tábor majdnem mindent elköltött kosztjára, élelmére, amit csak meg tudott keresni. A nép ezt nem engedheti meg magának és két módon is segít azon, hogy mérlege ebből a szempontból megjavuljon. Az inségmunkásnak nem szabad annyit ennie, amennyit keres, mert neki még a családját is tartania kell, s hogy arra is jusson, egyfelől kevesebbet eszik, mint az urféle, másfelől meg jóval többet dolgozik nála. A diákság számára megállapított napi hetedfél órai munkaidő kevés és nagyon rontja a kereset eredményét. Egy órával többet dolgozni naponta azt jelentette volna, hogy a munka végeredményét több, mint egyhetedrészrel megnövelik, és ez a többlet nem került volna semmibe, mert hiszen nem növelte volna fogyasztásukat. Ezenkívül túlnagy volt a szakácsi és a vásárlási berendezkedés is: a nép nem tart külön szakácsot, vagy ha igen, akkor az csak percekkel hagyja előbb abba a munkát, mint a többi, hogy a tüzet megrakhassa és a lebbencs-levest feltehesse. S aztán nem eszik olyan nagyon jókat, mint a diák, aki nem mondhat le a megszokotról. Én is ettem a tábor diákfőztjéből és örömmel állapítottam meg, hogy izletességben, táplálóerőben csakugyan nem kell jobbat kívánni nála. Csakhogy éppen ebben különbözik ez a kenyéren és legfeljebb szalonnán, s nagyon sokszor még azon sem dolgozó népnek az ellátásától. Tény, hogy a diákok úgy tervezték, a feléből meg fognak élni annak, amit majd megkeresnek és a másik felét visszaadják a megyei pénztárnak, amely a fizetést adta nekik, hogy minél kevesebbet kelljen venniök az útalapból és vele a szegény, ráutalt nép elől. Ezzel szemben a megtakarítás nagyon szerény volt, alig néhányszor tíz pengő, de viszont a kísérletnek még az az eredménye is megvan, hogy mint lehet ezt az arányt másik táborozásnál már javítani. Ernyei mérnök számításai és megfigyelései szerint körülbelül egy negyedrésszel, ha nem többel lehet javítani a mérleget a munkaidő jobb felhasználásával és ezenkívül a tábor szervezetének egyszerűsítésével.

Az anyagi oldálnak ez a megszervezése nagyon fontos, mert hiszen éppen ennek a sikerétől függ az, hogy vajjon a munkatáborok megmaradjanak-e nyaralási szórakozásoknak, vagy az lesz belőlük, ami a céljuk: az értelmiségi pályára készülő ifjúságnak az igazi nép életére való reánevelése.

A mi munkatáborainknál ugyanis mindig számolni kell azzal, hogy ezeknek sajátos céljuk van és éppen ennél a céljuknál fogva igazán magyarok ezek. Senkinek sem szabad abba a hibába esnie, hogy úgy fogja fel a magyar munkatáborokat, mint a bolgár, vagy a német példa egyszerű követését. Németországban a munkatábor célja főként a munkanélküliség ellen való küzdelem, de nálunk nincs szükség ilyen megoldásra. A munkanélküliség nálunk generációs probléma volt: abból keletkezett, hogy tizenöt éven át egyre nőtt a munkáske-

---

---

zek kínálata, miután az élettartam meghosszabbodott és mindenki tovább maradt a helyén, mint arra régebben számítani kellett és lehetett. De már benne vagyunk abban az időszakban, amelyben a háborús gyér születésű évek népe kerül a munkapiacra és ez azt jelenti, hogy egy év alatt alig felényi, vagy felénél alig valamivel több új munkáskéz jelentkezik munkáért, mint az utóbbi évek során. A közben mégis nagyobbra méreteződött munkáltató szervezet ezt a kínálatot már át tudja venni, foglalkoztatni tudja s ezután pedig ha a legszegényesebb születésű évjáratok mind sorrakerültek, egy-két évnyi megduzzadás után újra csak olyan évjáratok következnek, amelyekben már a háború után átélt idők születési fáradtsága tükröződik vissza. A magyar gazdasági élet, a magyar társadalom szervezete ma már túl van a legnagyobb megterheletésnek az évein és ebben az országban, ahol még olyan közel van egymáshoz a város és a föld, nincs szükség olyan természetű társadalmi áldozatokra, mint amelyeket épen Németországban is a munka nélkül maradtak millióinak ellátása jelentett és jelent.

Nálunk tehát a munkatábor mindig megmaradhat az értelmiségi ifjúság munkahelyeinek, amelyeken ez az ifjúság az életbe való kilépése előtt átmegy az életnek egy külön iskoláján, hogy azt kapja meg tőle, amit az iskola nem adhatott meg neki.

A magyar munkatábornak ez az igazi értelme és ez az igazi magyarsága is. Ebben van az igazi útépitési jellege ennek a tábornak és ez az út a legfontosabb, a legsürgősebben megépítendő magyar út. Mert ez az út a kettéhasadt magyar társadalomnak egyik felétől vezet a másik feléig.

A magyar társadalom fejlődését erőszakkal akadályozza az az ipargyűlölet, amely itt nemzedékeken keresztül kifejlődött és amelyet a nyersanyagtermelés világválsága az utóbbi másfél évtized alatt végzetesen elmélyített. Ez annyira ment, hogy nálunk nem is két, hanem háromfelé hasadt társadalomról kell beszélnünk. Az őstermelők és az ipar, kereskedelem, hitszervezet népe élesen szembenáll egymással, — különösen érzelmileg, — s mindegyikkel szemben áll a hivatalnoki elem, amely meg mindegyik felett valónak és mindegyiknél becsebbnek érzi magát, holott értéke egyszerűen attól függ és abban nyilvánul meg, hogy vajjon igazi fejlődése felé tudja-e vezetni a nagy tömegeket, amelyeknek sorsát kezében tartja?

Ez a hivatalnokréteg kezd nálunk úgy kitenyésződni, mint valami önmagában és önmagáért élő miniatűr társadalom az igazi társadalom hatalmas tömegei felett. A hivatalnoki állásokat hivatalnokok leszármazottjai öröklik és a hivatalnokok közé odaszámítanak a művészek, az írók, a tudósok is, akiknek utódai majdnem az íróasztal öröklésének jogán maradnak írók és művészek. Nálunk rendszabályokat hoznak, amelyek szerint a hivatás egyúttal hitbizomány is és ennek az eredménye, hogy a nagy tömegeknek a sorsát olyan elemekre bízuk, amelyeknek gyermekora is a tömegektől távollevő lakások gyermekszobáiban telt el. A társadalom nem bírhatja ezt a kettősséget és nem számíthat mindig arra a szomorú vigasztalásra, hogy a hivatalnoki réteg meddőségénél fogva nincs annyi hivatalnokgyermek, mint amennyi állást örökölni lehetne és ennél fogva a hivatalnok réteg némileg szükségképen minden nemzedékében felfrissül. Ez nem igazi felfrissülés, mert nem az életerős elemeket kapja meg a többi rétegektől — amelyekről azt képzelet, hogy azok alatta vannak — hanem a fáradtakat.

A társadalom egész élete tükrözteti ennek a helyzetnek a fonák hatásait

---

és a pataki diákok kísérletének azért olyan nagy a jelentősége, mert azt a választalat akarja ledönteni, amit nép között és hivatalnok-elem között, értelmiségi rétegek között ősi gyűlöletek és egymással szemben elkövetett ősi bűnök emeltek. A pataki főiskolásoknak ez a kísérlete élő tiltakozás a társadalom továbbélésének olyan rendszere ellen, amely nem jelent igazi megújulást, hanem csak a társadalom szervezetében meglévő hibák örökletes továbbmélyítését és továbbépítését. A pataki teológusok rájöttek arra, hogy a pap nem mehet ki a nép közé a villamos világítás, fürdőszoba és a bőséges menza falai közül, ha egyszer a népek nincs mit magára vennie, nincs szappana, amivel megmosakodjék és száraz kenyere sem jut elegendő magának és családjának. A pap útja csak ott fejeződhetik be, ahol az a nép teljesen magába fogadja és ilyen módon, önként ismeri el vezetőjének. Ezt pedig nem lehet másképpen megkezdeni, mint úgy, hogy megpróbáljuk a nép életét magunkévá tenni egészen: egészen az izomlázig és majdnem addig, ahol a nap-nap után ismétlődő fizikai, mert szellemiségét már teljesen elvesztett munka reánehazedik az elmére, megöl benne minden rugalmasságot, szétpattantja a belső feszítő erőket és helyén nem embereket, hanem csak emberi roncsokat hagy meg.

A pataki diákok azt akarják megmutatni, hogy ennek az útnak is van fordulója, hogy a nemzet útja nem vezethet mindig mélyebbre és mélyebbre, mert el kell jönnie annak a foknak, amelyen felébred az értelmiség lelkiismerete és igazi útjára téríti azt a nemzedéket, amely soron van, hogy az elöttejártnak a munkáját átvegye.

Erre kellett ez a munkatábor és erre kell minden más munkatábor is. S ha az a kérdés, hogy vajjon az értelmiségi ifjúság együtt dolgozzék-e hát a néppel, vagy ne: akkor erre az a válasz, hogy igen, dolgozzék együtt, de ne annak a fokán, ne úgy, hogy ő süllyedjen le ahhoz, hanem úgy, hogy azt emelje magához és a munkatábornak azt a típusát teremtsen meg, amely minden dolgozó számára elfogadható életszintet jelent, amely étkezésben, alvásban, ruházatban és ezenfelül keresetben is méltó minta lesz minden dolgozó számára. Az értelmiségi ifjúságnak új életformákat kell ezekben a táborokban kidolgoznia, de nem a maga számára, hanem a nagy tömegeknek, amelyeket ezen a módon is emelnie kell és amelyért ebben a formában is teljes erejével dolgoznia kell.

Ez volt a pataki munkatábor és dicséret érte azoknak, akik kigondolták, tisztelet azoknak, akik végrehajtották és megmutatták, hogy a magyar értelmiség tudja, miben vétkezett eddig és a magyar értelmiségi ifjúságban van erő, hogy ezeket a hibákat jóvátegye. Nem neveknek szóló dicséret ez, hanem a szellemnek, amely a magyar tanárságban s a magyar ifjakban él, de azért mégis név szerint is meg kell itt említeni *dr. Mátyás Ernőt*, a sárospataki teológia igazgatóját, akinek az ősi iskola mai modernségében olyan nagy része van, *dr. Újszászy Kálmánt* és *dr. Szabó Zoltánt*, a teológia tanárait, akik vezették az ifjakat és együtt dolgoztak velük és sohasem akartak többek lenni közöttük „*primus inter pares*“ -nél, ami az egyetlen módja annak, hogy igazán vezetői lehessünk.

A legnagyobb dicséret és tisztesség pedig illesse a sárospataki kollégiumot, amely annyi évszázad óta igazán a szegények iskolája volt és amely most is magasan szárnyaló gondolatnak lett kohójává, az élet megismerésére nevelvén fiait azért, hogy azok a szegénységet átélvén, s megharcolván, az ellen a szellemnek minden erejével küzdjenek.

Móricz Miklós.

Referáda az I. Nemzeti Munkatábor teljesítményéről.

A sárospataki ref. főiskola hallgatóiból felállított I. Nemzeti Munkatábor 1935 június 21-től 1935 augusztus 31 ig, tehát kereken 6 héten át dolgozott. Átlagosan 25-ös létszámmal a zemplénmegyei Rudabányácska községtől körülbelül két km -re az erdők között fekvő kies Bodnár völgyben. Ezen idő alatt a Rudabányácska községet Károlyfalva községgel összekötő 62 km.-es vicinális út földmunkálataiban vett részt. Ezen út egyrészt a saujhely—kassai vicinális, másrészt a saujhely—sárospataki (úgynevezett miskolc—gerenda—felsővízközi) állami úthoz csatlakozik és a Rudabányácska és Károlyfalva községek közt elterülő úgynevezett Hegyköz bekapcsolásával újabb összeköttetést létesít Saujhely és Sárospatak között.

Az út mint makadam út fog kiépülni 7 méteres korona szélességgel és 3 m. széles hengerelt kőpályával.

Az útvonal egy része dombos jellegű terepen vonul keresztül, meglehetősen nagy jellegű földmunkákkal, míg egy körülbelül 2 km. hosszú szakasz kimondottan nehéz jellegű terepen halad. Sátoraljaujhely város erdőségein keresztül, meredek hegyoldalakon, nagy földmunkálatokkal és vonalkifejtés alkalmazásával éri el a Rudabányácska és Károlyfalva községek közti 210 m magas hágót, miközben meglehetősen rövid szakaszon 70 méteres magasságkülönbséget győz le, mindazonáltal az alkalmazott emelkedési és kanyarulati viszonyokra gyors autóforgalmat is lehetővé teszik.

Fontossága nagyrészt gazdasági, miután szőlő- és erdőterületet kapcsol be az Alföldbe, mely eddig rossz idő esetén nem volt megközelíthető; azonban turisztikai szempontból is jelentős, miután természeti szépségekben bővelkedő szál erdős völgy oldalakon kanyarog.

A munkatábor az út egyik legszebb, de egyben legnehezebb szakaszán dolgozott az úgynevezett Kis-Bodnár völgyet szegő meredek hegyoldalon.

A talaj jellege igen nehéz volt, ásóval egyáltalán meg nem dolgozható, erősen kötött, mészköves márga, helyenként tiszta kő. A munka tiszta, nehéz, csáskányos munka volt. Erősen megnehezítette a munkát az igen meredek hegyoldal, melyen megállni is alig lehetett, úgyhogy csak erős lépcsőzés alkalmazása után lehetett a hegyoldalba vágott, úgynevezett szelet szelvények kiképzését megkezdni. A hegyoldal meredeksége a már elkészült szakasz töltés részűjének hosszából is kitűnik, amely helyenként a 15 métert is meghaladja.

Egyik rendkívül fárasztó része volt a munkának a terep előkészítése, mely a cserjék, bokrok kiirtásából, fák kivágásából, régi, hatalmas fagyókerek kiszedéséből és ezután a felső korhadt lomb és avarral borított talajréteg leszedéséből és eltakarításából állott.

Maga a földmunka, mint talicskai munka készült el, nehéz viszonyok között, miután a kicsáskányozott anyagot helyenként 8—10 m mélységbe kellett szállítani és vízszintes rétegekben elteríteni, több meredek munka-szerpentin alkalmazásával.

A tábor összesen 38 munkanapot dolgozott, beleértve a tábor berendezés és felszedés munkáját is. Az egyes munkanapok 7 munkaórából állottak egyfolytában, egy félórás pihenővel. Az összes munkanapszámok száma 910 volt. Ezen munkanapszámokat még körülbelül 120 napszám terhelte, melyben a szakács, a bevásárló és a betegnapok foglaltatnak. Ez a dolgozók részére egy körülbelül 15 százalékos külön megterhelést jelent. Véleményem szerint, a tapasztaltakon okulva a jövőben ezen inproductív napszámok nagyrésze megtakarítható lesz.

A végzett munkateljesítmény: 175 drb. nagy fagyökér kiszedése, 2134 m² szálfá erdős terep teljes letisztítása, a fák kivágása, talajlépcsőzés készítése és végül 1097 m³ töltés létesítése. Az elkészült munkaszakaszt teljes hossza 195 folyóméter és az épülő út 2 + 420 és 2 + 615 km szelvényei közé esik.

A teljesített munka gazdaságos volt, miután a fentiekben vázolt igen nehéz jellegű földmunka 1 m²-je az összes előmunkálatokkal együtt 90 fillérbe került. Ez teljesen fedezte a diákok összes szükségleteit — sőt még némi megtakarítás is mutatkozott.

Az eredmény mennyiségileg a szakmunkások teljesítményeinek 60 százalékát éri el, minőségileg azonban semmiben sem marad annak háta megett, sőt ami a munka gondos és lelkiismeretes kivitelét illeti, azt meg is haladja.

Ne feledjük el, hogy egy technikailag nehéz jellegű, meredek hegyoldalon fekvő, erősen emelkedő, éles kanyarban fekvő útszakaszt készítettek el a modern útépítő technika legszigorúbb követelményeinek — mint nyombővítés, egyoldali túlemelés — szem előtt tartásával — ezen munkában teljesen gyakorlatlan főiskolai hallgatók.

A munkatábor fegyelme, a táborozás egész tartama alatt példás volt; a hiányzó testi erőt és szakmabeli készséget bőven pótolta a nagy lelkiere és lan-
kadatlan buzgalom.

Ernyei László okl. mérnök.

Egy gyöngysor szétszakadt.

*Egy gyöngysor szétszakadt
s az opálszínű, drága gyöngyszemek,
nevetős, remek,
selyemfényű gyöngyök
komoly csillogással a földre hulltak,
s piszkos porszemek közt árván meglapultak.*

*Egy gyöngysor szétszakadt
s a sok, szép, csillámló csodaszemeket
széttaposták az emberek.*

VÁGÓ ISTVÁN IV. é. hh.

Életkép a munkatáborról.

Sokadmagával együtt a düledező, elhagyatott Fekete kolostorba internált Kuncz Aladár az emberi nyomorúság legborzasztóbb mélységeit, az élet egyszerű igazságának színét önti el könyvének minden oldalán. Az idegenbe rekedtek első kétségbeesett feljajdulása méltó bejelentése volt a világ zord színváltozásának, s amikor a menekülés útja végkép bedugult, a kiutat jelentő kapu bezáródásának a zaja végzetszerű befejező akkordja csak nőtt a szenvedés és a magány csendjében.

S talán még most sem szüntek meg hangzani ezek az akkordok, amikor a magyar élet minden teremtett lélek számára különösen megnehezedett. Válságba jutottunk. S nem utolsó helyen lelki válságba. A jövőbe tekintő egzisztenciális kilátástalanság kétségbeejtő megsejtése lassankint lélekölővé kezd lenni. S azt kell mondanunk egy ismert ifjúsági íróval, hogy aki a könyvekből és a hírlapokból az életképtelenség és a kilátástalanság Cassandra-jóslatait hallja, az vagy ájult érzéketlenségbe és csodavárásba merül, vagy lázadó türelmetlenséggel követeli, hogy segítsenek rajta, vagy — és ez a leghelyesebb — önmaga kezdi el kicsiny világának az átalakítását maga körül. Mert önmagunk elleni gyilkos merényletet követünk el, valahányszor arról szólunk, hogy e földön, Magyarország területén megélni lehetetlenség.

„Magyar fajtánk gazdagértékű jövő lehetőségeit a józan ész elemi látása, a logika vitathatatlan kétszer kettője s a történelem minden mutatása garantálja.“ Bizakodó reményességünknek igazi támasza azonban még ezeknél is több: *hit* nemzetünknek a többi nemzetek közötti rendeltetésében, *hit* abban, hogy az életben nincs véletlen, hanem minden törvényszerű rendeltetés. S e törvényszerű rendeltetés tudata új megindulásoknak, biztos vonalvezetésű vállalkozásoknak a motíválója. Így nem véletlen az sem, ha a sárospataki főiskola teológusai a világsodó hit fényességénél egyre tisztábban tekintenek bele a mai magyar élet kérdéseibe és azoknak körükben keresztülvihető megoldásába.

Életkép a munkatáborról?

Ha ezen a címen akarunk a megvalósult munkatábor nem egészen szűk keretekre szabott életéről szólni, akkor legelsősorban is azokat az életjeleket kell szemügyre vennünk, amelyeken keresztül eljutottunk a „bibliától a csákányig“, az ősi főiskola padjaitól a károlyfalvai és rudabányácskai útszakaszig. Az út hosszú, amíg eddig eljutottunk. „... a mi munkatáborunk előhangja tizenöt évvel ezelőtti jajdult fel, Trianont sirató tízezernyi magyar harang kongásával, — céltalan életeket öngyilkosságba fojtó pisztolyok dörrenésével. A magyar élniakarás igazságot kereső méltatlankodása, külföldet meghatni akaró panaszkodása tőr a munkatábor gondolatában és tényében magának új krátert.“ (Szabó Zoltán dr., Iff. Közlöny 1935. június.)

Sok idő kellett, amíg ezek az öntudatos, hitet, bizalmat eláruló szavak megszülethettek. S ha szólhatunk a munkatábornak az előtörténetéről, akkor a teológus élet tisztuló láthatárán egyre sűrűbben feltörő életjelek életrealitásáról bizonykodó voltát kell megállapítanunk.

„A pataki diákság a magyar jövő lehetőségeiben él benne. A pataki diák tudja, hogy a magyarság nagy sorskockázatában csak merész vállalkozással lehet útat törni az egészségesebb és szélesebb horizontú nemzeti élet felé. A diákok között működő *bibliakörök, imaközösségek*, az ezekből kinövő *faluszeminárium*, ami jelenleg szociografizálása és elméleti kiképzése mellett a bodrogközi néprajzi múzeum felállítását tervezi, továbbá az őszi négyhetes *teológus-leventevezető-képzés, regőscsapatok kibocsátása, a téli sítáborok, a nyári vizitúrák* és idegen *gyalogtáborok*, a protestáns tudatos *cserkészvezető* képzés és az elkövetkező évben a földműves falusi ifjúság és a teológus internátusban lakó teológus diákság egy része cseréjével megoldandó, öntudatos református képzéssel és gazdasági tanfolyammal szaturált *népfőiskolai* vállalkozásai mind-mind olyan tapasztalatokat jelentenek, amelyekkel a pataki diákság a szebb és komolyan magyar nemzeti élet kereteinek feltalálására törekszik. Ebben a jövőért égő és a magyar élet feltételeit mindenáron biztosítani akaró légkörben született meg a munkatábor eszméje és valósága. (Koncz Sándor, sárospataki senior. *Magyar Prot. Lapja.*)

Erről a munkatáborról szeretnénk most beszámolni. A közvetlen előtörténetében a tanár és a diák közötti beszélgetések, csendes esték vitatkozásai, szükségyszerű kényszerrel feltörő súlyos kérdések, az alkotni vágyó ifjú-lélek nyugtalan keresése húzódnak meg. Míg végül az imádságban hordozott szándék megvalósult.

„Igy került a gondolat a vármegye főispánja, alispánja, államépítészeti tanácsosa elé s itt kedvező fogadtatásra találva járta meg az igazgatótanács és egyházkerületi elnökség nem kevésbé megértő fórumait. A tábor igazi forrása azonban nem intézményekben van, hanem a nemzeti és egyházi közösség szolgálatának vágyától megragadott lélekben.“ (Szabó Zoltán dr., *Magyar Presbiter.*)

A munkatábor többé nem ábránd, nem álomvilág sejtése. Megvalósuló cselekedetté, történéssé lett.

1935. június 20. Az első magyar nemzeti munkatábor kezdete. A Sárospataki Ifjúsági Közlöny már előbb megjelent külön munkatábori száma nemcsak a munkatábor célját és feladatát vázolja világosan minden táborba induló előtt, hanem a munkatábor életét is. Sőt megtaláljuk benne a munkatábor indulóját is, amit a feszülő várakozásban munkára készen már napról-napra hibátlanabban énekeltünk minden egyes megbeszélő összejövetel előtt. Minden ígéretes s boldogan készülünk arra a csütörtöki napra, amikor megszállhatunk a munkahelyen. Örülünk, hogy a mindenfelől érkező kedvező nyilatkozatok csak erősítik elhatározásunkat. **„Azok a református lelkészek, akik a munkatáborokban megtanulják tisztelni a munkát, megszerzik a jogcímet és képességet, hogy majdan megtanítsák a népet helyesen dolgozni és példát mutatnak arra, hogy semmiféle munka nem szégyen“**: nyilatkozik Farkas István püspök úr Az Est tudósítójának, néhány nappal a megindulás előtt.

1935 június 20. Csütörtök. Bodnár völgy. 1. nap.

Isten jóvoltából hát elindultunk . . . olvassuk a munkatábor naplójának az első lapján. Délután kettőkor. Négyen Zoltán bácsival az élen . . . mi pedig 23-an Kálmán bácsi vezetésével a csomagot vivő szekér után; dalolva. Néhányan cserkészruhában, a többiek pedig úgy, ahogy otthagyták a studiumot, kollokviumot.

Útirányunk a sátorlajújhelyi országút, Károlyfalva, kácsárdi iskola, a Bodnár-völgyben a tábor helye. Még csak négy sátor áll, ide kilenc embert, a cserkészeket helyezi a parancsnokság. Tizennyolc ember a lőtérház nyílt verandája alatt kap éjjeli szállást. Egy fél óra alatt szép rend lesz. Vacsora után nótázgatunk. Újszászy Kálmán napostiszt tartja az áhítatot 1. Kor. 9:26. verse alapján: Nem bizonytalanra futunk, mert Isten azokkal van, akik céltudatosan törekszenek nemes munkájuk elvégzésére. Utána parancsolvasás. Az éjszaka igen hűvös volt. Sokan fáztunk.

Első nap a tábor életéből. A tábori napló hűségesen beszámol minden napnak az eseményeiről.

Június 21. Péntek. Bodnár völgy. 2. nap.

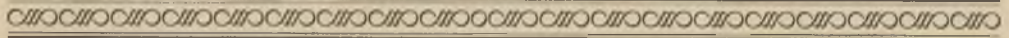
Reggel 5 órakor ébresztő. A tábor területét hozzuk rendbe. Elkészült a konyhaárok, az ebédlő, kapu, kerítés, pince stb. Délután megismerkedünk Ernyey László mérnök úrral és a munkavezetővel: Pásztor Jánossal... Megérkezik az első szerszámos koci nyolc kubikus furikkal. Estére készen vagyunk a szerszámokkal. Este megjön az első ujságíró vendégünk s a tábortűz mellett megtartja előadását. Áhítat, utána parancsolvasás. Mindnyájan eldaboljuk a munkatábori indulót: Idők partját mossa dalunk... Zászló levonás.

Június 22. Szombat. Bodnár völgy. 3. nap.

„A nap még alig kezdte meg vándorútját a ragyogóan tiszta égboltozaton, a hegyek mögött megbújva, még be se sem tekinthet Kisbodnár-völgybe, a völgy fölé emelkedő hegyoldalakat borító sűrű erdőbe. Hajnali öt óra van még csak, amikor odalenn a völgyben trombitaszó harsan és hírtelen megelevenedik a frissen ácsolt léckorlát mögött felállított sátrak környéke. Kis csapatra való álmosan hunyorgó, torzonborz fiatalember özönlik ki a szabadba, a legtöbben félmeztelenek, ... rohannak le a völgyet átszelő patakhöz, ahonnan már sokkal gondozottabb külsővel kerülnek vissza. Ima... gyors reggeli következik... azután már sorakoznak is a sátorlajújhelyi tábor előtt. Sorakoznak szerszámokkal megrakodva, hosszúnyelű ásóval, kapával, fűrészszel, fejszéssel felszerelve és nekiindulnak a keleti hegyoldalnak... A fiatalember megállítja a hegyoldalt, elhelyezkednek azokon a vonalakon, amelyeket a kis cölöpök és a vékony rudak jelölnek ki nekik. Az egyik vonalon a fejszések és a fűrészesek állnak, a másikon a lapáttal, ásóval, kapával felszerelt legények. Megkezdődik a munka a kis Bodnár-völgyben. Nem hétköznapi vállalkozás első aktusának vagyok itten szemtanúja” írja *Thúry Lajos*, az *Új Magyarország* szerkesztője.

Óriási lendülettel folyik a munka. Csattog a fejsze, suhog a fűrész, az ásók és kapák alatt porzik a föld. Izmos, fiatal kezekben van minden szerszám. Reccsogve dőlnek ki az első fák a hegyoldalban. Következik a hegyoldal letarolása, letisztítása; a gyökerek, rönkök kiásása, alálépcsőzés, csákányozás, talicskázás, planirozás; a végső simítás.

Ime nagy vonalakban a június 22-től augusztus 3 ig, két háromhetes turnusban reggel 4 illetve 5 órától déli 12 óráig végzett rendes kubikus napszámos munka folyama. A munka természetéről és menetéről e helyen nem szólunk bővebben.

„Utolsó munkanap a pataki főiskola munkatáborában. A hegyoldalon, ahol hat és fél héttel ezelőtt még sudár fák aljában talált menedéket a hegyaljai erdők kedves vada, az őz, most fehéren csillog a kétszáz méter hosszú, 9–10 méter széles út. Ma tíz órát dolgoznak a fiúk, éppúgy, mint tegnap és tegnapelőtt is. A megkezdett útszelvénynek nem szabad befejezetlenül maradnia. Ahol ötödnapja még erdőt suhogtatott a Homonna felől lezúduló kárpáti szél, ott ma délre 8 m magas töltésen nyugvó, hatalmas bevágás tövében húzódó útszakasznak kell készen lennie. A hegyoldal nehezen adja meg magát. S mintha a föld mellett a többi elem is segítségére kelne az ősvadságában megbántott erdőnek, sötét felhők gyűlnek az égen s a forgószél a kész útszakaszon a most leomló föld porát ráborítja a diákmunkásokra. Mire készen vannak lilásszürke porréteg cementesedik a megizzadt testekre, szempilla, szemöldök és haj mintha rizsporozva volnának. Nevetni kellene egymáson, ha a sajtó derék és a megpuffadt karok kínja nem mérsékelné a jókedvet.

A munkavezető mérnök végignézi az utat és a táborparancsnok megadja az engedélyt a bevonulásra. Az út, mintha hálás akarna lenni az érte hullatott veritékéért, most csodálatosan szép... Erő, öntudat húzódik a fiúk fáradt arca mögött. Életük hat hétig az akarát élete volt.“ (Újszászy Kálmán dr.: *Buda-pesti Hirlap.*)

„Igy épül az út azon az ősi szakadékon át, amely mindeddig a népet az úrtól, a tömeget a vezetőtől elválasztotta. Évszázados, megrögzött véleményeket szeretnének a napbarnított testű tiszteletes ifjak szétozlatni. Bűnbánattal bevalani, hogy az értelmiség nem tette mindig azt a népért, amit tennie kellett volna.“ A magunk testének zsidbadásán, izmaink megfeszülésén át a nép életét ismertük meg. Az útépitésében az „odaadás lelki-technikáját“ kerestük, hogy az együttérzésnek majdnem elsorvadtt érzéke újra feléledjen bennünk és ez határozza meg minden tettünket, hogy valóban és híven a népet, a nemzet egyetemét szolgálhassuk.

Az ezzel a tudattal végzett fizikai munka a legszemélyesebb is egyben, tökéletesen lelki. Ilyenformán életünk egyfelől a fizikai munkás életével volt azonos. Azt ettünk, amit magunk főztünk s úgy főztünk, ahogy a magunk ügyességéből megvásároltuk a szükséges nyersanyagot. Sorra megy a mosogatás, a vízfordás, tejfordás, ételosztás, burgonyahámolás és a tábor körül minden munka; közös a feladat, amelyben mindenki egyformán résztvesz. Közös a munkatábor humora, kacaja és szomora. Az eredmény mindenkié, ezért a teljesítmény nyomában jár az öröm több és magasabb rendű, mint az egyéni kezdeményezést követő.

Előbb azt mondtuk, hogy életünk egyfelől a fizikai munkás életével volt azonos. Igen. Mert a tábor élete két, egymást egészé kiegészítő fél részből tevődik össze. S aminthogy munkatáborról nem beszélhetünk fizikai, testi munka végzés nélkül, ugyanúgy hiányos volna a munkatáborról alkotott képzetünk, ha kifelejtjük annak konstitutív, szellemi alkotórészét. Csak érthető, hogy az alkotó vágy nem elégül ki teljes mértékben a fizikai munka megoldásával a szellemi és lelki élet munkálására elhívottakkal. A szellem követelménye, a lélek szükség szerű igénye így a szellemi munkatáborban kereste a felszabaduló szükségletek kielégítését. A kettő tökéletes harmóniája, a fizikum és a szellem kiegyenlítetttsége minden munkatábor sikerének a záloga. Ahol az utóbbinak a szava elhalkul, ott mechanikussá merevedik a legjobb akarattal megkezdett munka is.

Ennek a tapasztalati igazságnak a tudatában rejlik egyfelől a szellemi munkatábor csirája, másfelől az idő- és helyzet-szüllte nagy magyar szükségben, amely áldozatot s a magyar élet nagy kérdéseivel való törődést kíván fiaitól.

Miben állott a munkatábor szellemi része? Kifejező képességünk hiányos volta miatt képtelenek leszünk maradék nélkül megmagyarázni azt, amit sokszor csak a lélek sejt. Mégis tartsunk rendet. A legjobb magyar modern íróktól öszszeválogatott kb. 150 kötetes tábori könyvtár állott rendelkezésünkre. Az Ifjúsági Olvasó Egyletnek a táborba járó napilapjait, folyóiratait olvastuk. Országos hírvű szakemberektől, egyetemi és gimnáziumi neves tanároktól, politikusoktól, ifjúsági munkavezetőktől délutánonként szakelőadásokat hallgattunk s vitatkoztunk a mai magyar szellemi élet mindnyájunkban élő, égő kérdéseiről. Modern, új törekvések a magyar népméretben, az irodalomban, a művészetben, a politikában, a magyar publicisztikában, nevelési és szociális kérdésekben, voltak a centrális kérdések. Előadást tartottak: *Túry Lajos*: Zrinyi Miklósról; *Féja Géza*: Mai magyar sajtó; *Faragó Ede*: Cserkésziszti kiképzés; *Tölgyes István*: Szakiskolák felállítására; *Wanke Gusztáv*: Szövetkezetek; *Simon László*: Agrárpolitikai kérdések; *Harsányi István dr.*: Új törekvések a magyar regényírásban; *Papp Béla*: A református magyar sajtó; *Rätz Kálmán dr.*: Viharháború utáni politikánk alakulása; A világ államainak katonai erővonalai; *Móricz Miklós*: Új törekvések a mai magyar politikai életben, Helyzetkép a mai politikai pártokról, Aktuális közgazdasági és társadalmi kérdések; *Simándi Pál*: Kálvinizmus és a szociális kérdések; *dr. Kiss Sándor*: Feladatok az ifjúsági nevelésben; *Oláh György*: Bulvársajtó; *Mitrovics Gyula dr.*: Új törekvések a művészetben, a művészetre való nevelésben; *Szabó Ernő*: Új törekvések a magyar zenében és *Újszászy Kálmán dr.*: Budai György művészetét Ide kell számítanunk természetesen azokat a kérdéseket is, amik a programon kívül, de a teológus lelkiismeretkőren belül mint élő és eleven valóságok állandóan foglalkoztattak mindnyájunkat. Az elhangzott előadások látáskörünket szélesítették és öntudatosították bennünk a nemzetért végzendő áldozatos munka szükségességét.

„A munkatábor életéből ezek a nyersen papírra vetett foltok is mutatják, hogy az nemcsak egyirányú, hanem sokoldalú kísérlet; programja nagy és változatos színképeknek az együftése. A sok cél közül az egyik maga a munka, csinálni valamit a nemzetnek, egy útdarabot, amely értéket jelent az ország számára. Egy kis érintkezési területet teremteni a szellemi és fizikai munkások között. Azután kifejlődik a közösen végzett munka eredményének az öntudata, annak megértése, hogy az önzetlenül meghozott áldozat nem hiábavaló, annak nyomai megmaradnak a külső életben és belül az emberek lelkében is.“ (*Új Magyarság*, 1935. június 25.)

„Esteledik. A tábor népe gyülekezik a patakv mellől, az erdőből, a lövöldéből a vacsorára, azután a fellobbanó tábortűz köré. Az erős szélben sísteregve lobog a tábortűz rőzselángja, körös-körül a tábortűz mellett 28—30 szempár figyelő álmodozva a lángok lobogását.“ Csenedesen énekelünk régi kurucnótákat, ősrégi magyar dallamokra írott cserkészdalokat. Kilenc óra tájban utolsót lobban a tűz. A testi és szellemi munkában elfáradt tábornép a tábortűz mellett az ímént még vidám társaság volt s most... hívő gyülekezetté lett. A minden este az Ige mértéke alatt álló ifjú munkásnép egymás bizonyágtevése által erősíti magát.

Ha a munkatábor életképét életesebbé, világosabbá akarjuk tenni, akkor rövid mérlegelésünkben elsősorban a számokat kell segítségül hívunk. És ha ezekből is kiolvastunk valamit, de a kíváncsisággal párosult érdeklődésünk még mindig elégtelen, akkor tüssük fel végsőül azokat a könyveket, amelyekben frissen, oldatlanul, természetes egyszerűséggel, de megkapó hűséggel tárnak fel a munkatábor rejtett kincsei.

Beszéljenek hát a számok. A táborparancsnok a statisztika számadataiba foglalja össze a tábor 45 napos életét. Résztvettek az első magyar munkatáborban összesen 43 an, akik közül tízen hat hétig, a többiek pedig három-három hétig dolgoztak a táborban. Az átlagos napi létszám 25; mérnökkel és felvigyázóval együtt 27. Tekintettel arra, hogy a főzés és bevásárlás minden nap két embert vont el a munkától, napi átlagos munkáslétszám 23, illetve a betegeket leszámítva (átlag minden napra egy) 22. Ez a csapat, átlag 22 ember produkált 910 hétórás munkanapszámot és ennek keretében letisztított 3134 m² erdőterületet; kivágott és kiásott 175 élőfát, illetve fatönköt és végzett 1097 19 m³ földmunkát, összesen mintegy 909 pengő értékben. A 909 pengő bevételből egy napra, a vasárnapokat is beszámítva, kb. 22 pengő esett, amelyből naponta 27 embert kellett élelmezni s amelyből el kellett látni a legszükségesebb adminisztratív kiadásokat. Így egy-egy táborozóra naponként 82 fillér jutott. Ebből a minimális összegből megtakarított a tábor mintegy 60 pengőt, amelyet a parancsnokság a munkaadó vármegyének, illetve államépítészeti hivatalnak juttatott vissza, tekintettel a tábornak arra az alapgondolatára, hogy csak annyit fogad el munkájáért, amennyibe a tábor ténylegesen belekerül.

Negyvenhárom ember munkája köbméterekben, négyzetméterekben és pénz értékben! A számok kicsik és mégis elég súlyosak ahhoz, hogy ledöntsék azt a kapút, amely a magyar ifjúságot a korszellemnek megfelelő megújhódásától elzárja.“ (Újszászy Kálmán dr.: *Budapesti Hírlap*, 1935, szeptember 1.)

A munkatáborról megemlékező újságok kaleidoszkopját most tegyük le és beszéljenek a munkatáborozók keze által papírosra vetett sorok:

I. A Sárospataki Ref. Főiskola Nemzeti Munkatáborának Naplója. (Előbb már idéztünk belőle.)

Bodnár völgy, 1935 június 23. Vasárnap. 4. nap.

Félhétkor keltünk. Általános tisztogatás. Az első nyugalom napja. Félkilenc órakor tábori istentisztelet. Ebéd előtt meglátogat kedves ismerősünk, a főiskolai orvos úr. Délután burgonyát pucolunk, miután a kocérfaragó versenyben dicsőséget hoztunk a csapatra. Este tábortűz. Áhítat.

Bodnár völgy, 1935 július 1.

Szegény Kalydy Micu sóhajtózva ül a zsákján. Feltört tenyere megtörte szívet is... Szikszai a mai napon felállította a tábori távbeszélés rekordját. Reggel fél négytől este kilencig megállás nélkül beszélt. Éjjel még álmában is.

... a hajnali csillag éppen letűnt az ég alján, mikor mi felkészülődöttünk zsákjainkról...

Bodnár völgy. 14. nap.

Néhány nap alatt napi 7 órai munka mellett 28 teológus a legnehezebb erdei talajban megépített 40 m hosszú, 9 m. széles utat a hozzávaló rézsűvel együtt.

Bodnár völgy, 1935 július 8.

Hűvös volt az éjszaka. Mindenki felöltözve, ha tudott 2--3 pokrócot magára húzva, feküdt szalmazsákján. Reggel is hideg volt s bizony egyik-másik dideregve vitte vállán a csákányt. A munka azonban felmelegített.

Bodnár völgy, 1935 július 10.

Nagyon jól ment a munka. Rövid néhány nap alatt az út eredeti szélessége (9 m) mellett elértük a 120 m-es hosszúságot.

1935 július 11.

Ma van a csoportváltás. Ebéd után búcsúzkodás. Elköszönnek s eltávoznak a táborból Zoltán bátyánk, a „Szélgálya” (nagysátor) jókedvű lakói; összesen körülbelül tizenhatan. Estére megérkeznek az „új fiúk.”

1935 július 12.

Ha a szerszámok nem is jártak ma olyan gyorsan, mint más napokon, annál gyorsabb, ötletesebb volt a szellemeskedés. Egészséges tréfát, jóakarátú élcet még nem hallottam soha annyit, mint ekkor.

1935. július 13.

... a kisebb csoport vágja a hegyoldalt, tölti az utat, emeli a rézsűt, planiroz, alakítja a bogárhátat. Ezt a sokoldalú és annyi higgadt megfontolást igénylő munkát végzik a „cserveszek”. A leghomogénebb közösség, amit valaha társadalompolitikus összeszerkeszthet egy munkatábor keretein belül. Berényi Mártonka (egri jogszigorló, kedves idegen) a legfőbb jogi tanácsadó, kifelé a társaság képviselője, minden „nehéz” megbízatásnak — mint amilyen: ivóvízhordás, az útmérő keretek lerakása, a kabatúra elvi kérdéseinek jogi, társadalmi és műszaki szempontból való tisztázása — megoldója. Ő a legkimagaslóbb cservesz, aki egyéniségének a „súlyával” egyensúlyba hozza a néha a „döppresszió” felé igen közel hajló tábor életét. Őszinte élményeinek sokszínű előadója, egyszóval, többszóval: szellemes... többek között a kultuszminisztériumból kiutasított s ugyanakkor megsüvegelt stb., amikor talán Szabó Lajos bátyánk tudna bővebben nyilatkozni. Ugyanis ő a szerkesztője a tábor egyetlen harsonájának: az „Útilapú”-nak, ahol ékes szólamokban olvashatunk ezekről.

A cservesz törzs nagy idők előtt áll. Apokaliptikus sejtelmek: a törzs szétbomlása, a vezér meggyalázása, ami valószínűség szerint abban fog állani, hogy a népétől elszakított főnököt a tábor Samuja (csacsija) mellé fogják beosztani koadjutornak stb. Mindezek sötét árnyként lopakodnak a törzs mindenre elszánt tagjai mögé, amiért is a cserveszek a márga-kubikusokkal szemben ügyük és igazságuk hathatósabb megvédeése céljából már jó előre írásba foglalják jogaikat és kötelességeiket.

1935. július 20.

Mivel ma lesz a filmezés, lehetőleg mindnyájan egyformán akarunk öltözködni; zsávoly nadrágban és bakkancsban dolgozunk.

1935. július 25.

A cserveszek a márga-kubikusokkal szemben egyre erősebb pozíciót kezdenek elfoglalni. Kezükben van a tábor pénztára, naplója, a konyha (!?), a planírozás. Térhódításukat és befolyásukat kiszélesítendő, plenáris ülést hívtak össze. A gyűlés tárgya I, a cservesz párt fuziója a „zugász“-okkal avégett, hogy a munkaképesség és a munkateljesítmény erőteljes, hasznavehető csákányosokkal olyan magasra emellessék, amit a márgások megközelíteni képtelenek. II., némely zsarnokoskodó planírozó dölyfösségének nyílt letörése s tisztázása annak, hogy a folyton puha földre ácsingózó planírozó mely legkisebb térfogatúnak és súlyúnak megállapított rönköt tartozik elfogadni a békés, jóindulatú talicskázótól. III. egyéb apróbb ügyek, mint: örökös, díszcserveszi méltóságnak arra alkalmas személy által való betöltése; melyek a cserveszség kritériumai; hogyan lehet valaki cservesz, meddig tart a próbaidő a márgás számára cser vesszé lételéig és így tovább.

A cserveszek egyelőre íratlan jogszabályainak törvényszerű betartása mellett előzetes meghirdetés alapján a gyűlést Lajos bátyánk megbízásából Mártonka vezette le. Az ülés helye: a Lövdöleépület. Ülő helyek a délutáni alvástól immár a felismerhetetlenségig konglomerált szalmazsákok. Jelenlevők: Szabó Lajos cservesz kán, Berényi Mártonka s a magukat cserveszeknek és márgásoknak vallók néhány ember kivételével mindnyájan. Ernyei László mérnök úr, Pásztor bátyánk, a munkavezető; néhány kiránduló idegen, akik értelmetlenül állottak a dologgal szemben.

I, a fúzió a zugászok egyhangú pártállásával perfektuáltatott . . .

II., a legkisebb darab föld, amit a planírozó még elfogadni tartozik az, amely egy furikba belefér. Azonban ennél nagyobbat is tartozik elfogadni rézszű készítés céljából, ha azt az ügyes kifejtő még egy szabadon választott munkatársával, a talicska igénybevétele nélkül hajlandó a tett helyre lecipelni. Ez ellen felebbezésnek helye nincs.

III. Örökös díszcser vesszé választotta a gyűlés Ernyei László mérnök urat; tiszteletbeli cser vesszé Pásztor bá-t, valamint névsorba szedte a törzs a cservesz tagokat s a próbaidőre bocsáthatókat.

A cserveszek jogai: dolgozhatnak, amennyit bírnak stb.

Bodnár völgy, 1935. augusztus 3. 45. nap.

. . . délelőtt kilenc órakor befejeztük a munkát . . . Csomagjainkat, a tábor minden felszerelését a Főiskola szekerére rakjuk, egyegyed 3 órakor indulunk Patak felé. Fél 5 óra tájban érkezünk Patakra. Hasonló köntösben jöttünk meg a táborból, mint amilyenben elindultunk Patakról. Derűnk régi, a kedvünk meg nem romlott. Nem kevesebben, mint elindulásakor. Az az annyi szűrkáló gúnyolódással áhított várakozás, hogy munkatábori szökevényektől lesz hangos az ország Kassától Szegedig, most az egyszer csodálatosan nem vált be. Nem!!! Ez egyszer szégyenletesen tévedtek a pataki diák akaraterejét és jellemét olyan ke-

---

---

vésre becsülő öblös hangú csodavárók. Mert a csoda az lett, hogy senki sem hagyta oda a tábort s senki sem panaszkodott a fárasztó, próbára tevő munka miatt.

A „rongyos gárda“ megérkezett. A munka gyönyörűsége terhével; a boldog jövőnek nemcsak várásával, de lelkében a jövő munkálásának az elhatározásával is.

II. A sárospataki Ref. Főiskola Nemzeti Munkatáborának *Parancskönyve* 1935 június 20 tól aug. 3-ig minden este a tábor résztvevői előtt ünnepélyesen felolvasott 44 parancsot tartalmazza. A táborparancsnoki tisztet Szabó Zoltán és Ujszászy Kálmán felváltva gyakorolták, a tábor második felében Ujszászy Kálmán egyedül. A formálisan megszerkesztett s mindig meghatározott időben felolvasott parancs rendelkezik a tábori szolgálat felől (napostiszt, lelkész, bevásárló, szakács s a következő nap teendőit, röviden: a napirendet adja). Itt a helye mindennemű figyelmeztetésnek, vagy megróvásnak is.

III. Vendégek, látogatók gyakran felkeresték a tábort. Csak a *Vendégkönyv* több mint száz beírást tartalmaz. Megörökítették nevüket többek között: — amint a naplóból egymásután olvassuk — Faragó Ede, Mátyás Ernő, Papp Béla, Bernáth Aladár, gróf Hoyos Miksa, Bernáth Béla, Rátz Kálmán, v. Csajka Endre, Csontos József, Novák Sándor, Bartók György, dr. Marton János, vitéz Hadnagy Domokos, Kozma György, Henkey Hönig Vilmos, Mitrovics Gyula, dr. Trócsányi József, Kiss Ernő stb. Érdekes és tanulságos volna közölni néhányat azokból a megjegyzésekből, amelyeket látogatóink írtak a tábor vendégkönyvébe. Megértés és bizakodás él itt minden gondolatban.

A velünk foglalkozó újságcikkek elég nagy számát a „Sárospataki Református Lapok“ annak idején összefoglalta. Azóta bővült a szám: a Ref. Élet, a Sárospataki Ifjúsági Közlöny, Az Est, Uj Magyarország, Magyarország, Pesti Hírlap, Budapesti Hírlap, Nemzeti Figyelő, Felső-Magyarország, Zemplén, Hétfői Napló, Palota Újpest, Függetlenség, Határszéli Ujság, Szabadság, Magyar Ut, Magyar Presbiter, Vasárnap, Magyar Prot. Lapja, Ref. Hiradó, Sárospataki Ref. Lapok, Igazság és Élet stb. voltak a munkatábornak helyeslő, vagy meg nem értő referensei.

Befejezés előtt a munkatábor *nyereségéről* kellene szólni. A nyereség szót azonban itt szublimált, tiszta jelentésében vegyük, mert csak ilyen értelemben jogosult a nyereségre való igényünk. E mögött az elvont fogalom mögött gazdag nyereség tartalom húzódik meg s e tartalomból én most csak a számomra legnagyobb értéket jelentőt emelem ki, azt, hogy Isten kegyelméből én is részt vehettem a tábor életében.

A munkatábor a jövő lehetőségeinek az előrevezetője, de, „ha elszigetelt kísérlet marad, akkor is olyan vigasztaló, hogy csak tiszta örömmel és meglepéssel lehet reá gondolnunk. De valószínűbb, hogy nyomán rendszer alakul majd ki és hogy a sárospataki útépités nagyszerű úthálózat kifejlődésének lesz a kiindulópontjává. Olyan úthálózatnak, amely az újonnan kitzűzött nagy nemzeti cél felé vonultatja fel a nemzeti munka seregeit: áthidalni a történelem-repesztette végzetes szakadékokat — megteremteni lélekben a társadalom egységét...“

(Móricz M.: Budapesti Hírlap.)

Gönczy Árpád IV. é. hh.

EMLÉKEK.

Vannak emlékeim egész kis koromból. Olyanok ezek, mint a távoli horizont szürkéségéből kiemelkedő, napsütötte havas csúcsok. Nem tudom, mi volt előttük, mi jött utánuk, csak az az egy-egy kép maradt meg tisztán, világosan emlékezetemben.

Ötéves sem lehettem. Puha, fehér farkaró borította a tanyát, Béke és csend honolt a hófödte tetők alatt. A Kis-Jézus születésnapjának szent békéje töltötte be a tanyai pitvarokat.

A verandán álltunk és a betlehemesek játékát néztük. Most következett szó-lásra Bukovics Pista, aki pásztornak volt öltözve, fején magas betlehemes csákovály és lecsüngő tarka pántlikákkal. Csörgős botját háromszor földhöz ütve ki is kiáltott az ajtó elé

Gyere be öreg Kis-Jézust imádni

De a nagybundájú öreg, kinek kalapja mellett taluseprű volt a dísz és hátán egy láncos strajfát cipelt, hogy legyen mivel leütni a sódart a fűstről, nem léphetett már be. Egy izzadt képű legény rontott be helyette.

Intéző úrnak alázattal, a főnök úr szalajtatott, hogy síjjessek, mert halál van a levélben.

Apukám izgatottan vette át a sürgönyt. Belenézett és szomorúan, lehajtott fejjel adta át Anyukámnak.

Anyukám zokogva ölelt át minket.

Gyerekek! Meghalt Nagyapó.

Nincsen már jó Nagyapónk.

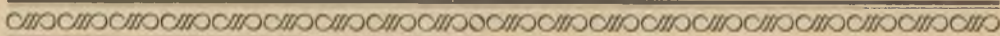
Szegény, szegény jó Nagyapó! . . . És sírt, sírt.

Mi pedig kis húgommal álltunk és csodáltuk, hogy miért sírnak szüleink. A betlehemesek megéreztek, hogy itt már nekik nincs helyük. Csendesen kihúzódtak.

Később elkezdtek öltöztetni. Vastag nyuszit kaptam a nyakamba a bunda fölé. Kis húgom itthon maradt, hogy meg ne fázzon az úton. Nem értettem, miért kell itthagyni a szép nagy karácsonyfát, a sok szép játékot, amit csak tegnap este hozott a Jézuska. Miért olyan szomorú mindenki? Miért mondta Varga bácsi a bakról, mikor beszálltunk a szánkóba, hogy ne nevéssen az úrfi, mert a halál az nagy sor? Hát igen! Csakugyan mondta apu, hogy Nagyapó meghalt, de hát az nem olyan nagy dolog. Hiszen csak a multkor beszélte a Mari dajkám, hogy aki meghal, azt az angyalok a Kis-Jézuskához viszik és ott igazán jó lenni. Ha nagyapó ott van, akkor csak jó neki. És a nyáron majd megint eljön hozzánk a tanyára és sok szépet fog mesélni a Jézuskáról. Ezért nem kellene úgy búsulni, hogy még Varga bácsi máskor szúrom-bököm bajúsa is lekonyuljon.

Nagyapó házánál sok rokon néni, bácsi volt már. De mind olyan szomorú volt. És ha valamit kérdeztem tőlük, csak bólogattak, vagy nagyokat sóhajtottak. Jó neked, te még nem érted. De nem ez volt a legkülönösebb dolog. Azon csodálkoztam legjobban, hogy sehol sem találtam Nagyapót. A nagy fotel árván terpeszkedett a sarokban. A hálósapka és a nagy pipa békésen unatkoztak a kis

asztalkán. Ahá, gondoltam. Ez is a halál egyik tréfája, de majd megtalálom én nagyapót, akárhová bujt is. És kerestem, kutattam, függöny mögött, ágy alatt; még a fáskamra félelmetes sötétjébe is benéztem.

Délután mindnyájan elmentünk a templomba. Sok sok szép virág volt ott. És a sok sok szép virág közti egy szép ezüsttakarós ágy. Abban aludt a Nagyapó. Éppen imádkozott, mikor elaludt, láttam a kezében levő imakönyvről. Csak azt csudáltam, hogy nincs rajta szemüveg. Az imakönyvbe három szál szép virág volt betéve.

Apukám most felemelt. — Búcsúzz el Nagyapótól, fiacskám! Én illedelmesen köszöntem.

Kezicsókolom Nagyapó! Tessék felébredni, mert nekem kell az a szép piros virág a könyvből!

De Nagyapó igen mélyen aludt. Nem szólt egy szót se. Nem simogatta meg a fejemet, mint máskor; a piros virágot is apukám adta a kezembe, azután zokogva letett a földre. A rokonok még jobban sírtak.

Szegény kis csöppség, még nem tudja, mi a halál, mondták. De én boldog voltam, mert Nagyapó szép ezüstös takaró alatt aludt és kacagtam örömben, mert a piros, illatozó virág az enyém volt. . . .

A zord télre virágos tavasz jött. Ezt elűzte a terméshozó nyár. Már jól bent jártunk az aratásidőben. A határban keresztbekbe dőlt a sok kalász. A csűrőskertekben naponként nőttek ki a földből a kövér asztagok.

A kertben játszottam. A szilvának még csak a napfelőli oldala kéklett, de terebélyes körtefák lombátora alól éretten kandikáltak a sárga gyümölcsök. A jégverem sarkánál az egyik nagy körtefa alatt egy kis nyúlacska kínoztam. Tegnap találta a Kenyeres Andris a libalaposon. Egyenest nekem adta. Most itt kínlódott a nyuszi előttem. A nyakára kötöttem egy madzagot és befogtam egy kis autóba. Szaladj nyuszi, szaladj. De a nyuszi nem akart menni. Kis ostorkával ütöttem, de a nyuszi nem akart indulni. Csak nézett, nézett bánatosan s kis szívecskéje hangosan dobogott. Óh Istenem, ha én azt nyuszikát életre tudnám kelteni, akkor térdenállva bocsánatot kérnék tőle. De én még akkor nem tudtam, hogy más is úgy érez, mint én, nem tudtam, hogy más is érzi a kínezést. Én csak játszani akartam, de a nyuszikának a szeme, amint kérően néz rám, mindig az eszembe jut. De akkor még ilyesmire nem gondoltam. Mérges lettem. Előcipeltem egy nagy követ. Rátettem a nyuszira és ráfílttem.

Szerencsétlen nyuszi utólsókat rúgott. — Na nyuszi! — mondtam a követ levéve, ugye most már szaladsz? De a halott kis állat most sem szaladt.

Nagy puffanás. Felnézek. Egy öklömnyi nagy körte zuhant le a magasból s az ütődés erejétől szétnyomódott puha, sárga teste. És én, ki az előbb kacagva kínoztam a nyúlacska, most sírva szaladtam be anyukámhoz és zokogva panaszkodtam.

Anyukám a nagy körte leesett és kipukkadt. És sirattam a nagy körtét egy öt éves emberke minden bánatával.

Óh gyermekkor, gyermeki lélek. Kacagsz a halál szomorú uralmán és sírsz egy lehulló körte miatt. — Isten veled!

Szakszon Árpád VI. g. o. tanuló.

A FEJEDELEM HAZAJÖTT.

(RÁKÓCZI- ÉS HŐSÖK-SZOBRA LELEPLEZÉS.)

Feltűnik a mult.

Csendes vasárnap délután helyett hosszú fekete tömegek lepték el a Főiskola környékét. Az iskola előtti kis téren csattog a Rákócziak piros-kék lobogója. Fölötte azonban a Főiskola ormán egy gyászlobogó teríti ki fekete selymét, hirdelve minden magyar dolgok megmozdulásának végét, október 6 át. Fehér leplekkel letakarva felavatásra vár Sárospatak két legújabb szobra.

Az iskolakertben furcsa gárda menetel. Öreg, fáradt emberek próbálják a díszmenetet. A sebesült frontarcosok. Valami furcsa lobogással szemükben csinálják — a mi fülünknek már furcsán hangzó — kettősrendek jobbra át-okat. Ők még így tanulták és így csinálták, amikor József „apjuk“ vezette őket tűzbe, valahol az erdélyi havasok tövében. Készülnek volt hadvezérük fogadására.

Színes oszlopokban

felvonul a tömeg. Sárospatak népe feketén, kegyelettel adózik a történelemnek és elesett hős fiainak. Tempósan néma csendben jönnek. Az embernek az jut eszébe, hogy ezeknek a csendes embereknek az ősei voltak Rákóczi legjobb katonái, akik imádott vezérük alatt szilajon, vadul, majd nekidühödött keserűséggel verték a németeket? Igaz, most gyásznap van és ünnepélyre jönnek. Jönnek az acélsisakos katonák is. Megszokott kép . . . Másfelől a cserkészek, leventék, barna, sárga és kanárisárga színekben.

A dízsátor alatt helyet foglalnak az előkelőségek: József főherceg, kíséretével, Fáy főispán, Bernáth alispán a megye részéről. Bessenyey Zénó országgyűlési képviselő, Rátz Kálmán dr. Sárospatak képviselője, Kazinczy Gábor ny. kuriai bíró, teológia, gimnázium, tanítóképző tanári kara és városunk többi előkelőségei. A főherceg mögött az egyházak képviselői, középen palástban Darányi Lajos ref. lelkész, jobbján a katolikus papság, baloldalán az evangélikus pap és az izraelita hitközség rabbija.

A Főiskola ablakából nem az ismert teológus atyánkfiai, hanem ismert és ismeretlen, de nagyon kíváncsi asszony és leány szemek tekintenek el a sokaság fölött. Papság, népség, katonaság, diákság . . . . . és a magyarruhás leányok. És a főiskola kapujában állva nézi, nézi az egészet távolbarévedő szemmel az örök pataki diák Komáromi János.

Minden él, minden mozog, mikor a Rákóczi szobornál Enyedy főtisztelendő úr hangja belezúg a csendbe:

Az élő Rákóczi jött el közénk e szoborban idézni a multat
és építeni a jelent.

Örök kíváncsiság fogta el az embereket, mikor a hősök szobránál József főherceg állt a megafon elé:

Köszöntöm Sárospatak lakosságát, kérve őket, hogy jöjjenek mind gyakrabban e szoborhoz és szenteljenek egy gondolatot e magasztos hősök emlékének és erősítsék meg szívükben azt az akarást, amely bennük élt mindhalálig, hogy mindent a hazáért.

Beszédek, szavaltatok, énekszámok . . . . az októberi napsütésben folyik a kettős szoborleleplezés.

A díszes ruhás róm. kat. papság szertartása nyomán latin szavakat, füst és tömjénillatot hoz el hozzánk a szél. Majd később magyar mondatokat:

Legfőbb Hadurunkhoz, a magyarok Istenéhez megtért hősöknek áldoz a róm. kat. egyház.

Később Darányi nagytiszteletű úr ajkáról hangzik megrázóan, lelketemelően az ige: A seregek Ura velünk van, Jákób Istene a mi várunk.

A hullámzó tömeg fölött csak egyes elkapott szavak jutnak el hozzánk: hősök . . . emlékezés . . . soha többé . . . pataki diákok . . . Rákóczi. És koszorúk, koszorúk, koszorúk. A Főiskola kegyelettel veszi körül II. Rákóczi Ferenc alakját.

Istennel mindent a hazáért!

Az ünnepély után a konviktus tág terme fogadta magába az ünneplők egy részét. Novák Sándor közigazgató úr felelősségérzettől áthatott pohárköszöntője vonta magára a figyelmet. Mint a főherceg egykori tisztje, méltatta a főherceg emberi és hadvezéri erényeit.

Ez alkalommal fordulok Fenségedhez és kérem, hogy éberen őrkdjék, hogy ezekben a viharos időkben Magyarország ne csináljon olyan lépést, ami később megbosszulná magát.

Itt volt alkalmunk Közlönyünk számára néhány kérdésre feleletet kapni.

József főherceg beleegyezőleg bólint fejével és már hangzik is a kérdésem. „Mi a benyomása Fenségednek Sárospatakról?” Serceg a pennám a papíron, mikor írom a rövid, de kedves feleletet:

A lehető legjobb.

Utána peregnek a kérdések. „Mik a gondolatai Fenségednek az ifjúságra nézve?”

A magyar ifjúságnak magasztos és szent feladata az, hogy egybeolvadva az öregekkel csak egy célért lelkesedjék, egy célért dolgozzék, a magyar feltámadásért, mely meghozza az ifjúság boldogulását is.

„Mit üzen Fenséged a pataki diákoknak?”

Fel a fejjel, erős hittel, törhetetlen akarattal előre egy boldogabb magyar jövő felé. *Istennel mindent a hazáért!*

Ezzel vége a rövid interjunak. Kedves volt, mindenre felelt, pedig nem hittem, hogy sikerülni fog.

Érdekes dolgokat mondott el Kazinczy Gábor, a Pataki Diákok Országos Szövetségének elnöke. A Rákóczi szobor eszméjét ő vetette fel és jelentős anyagi áldozatokat is hozott érte. Első kérdésem hozzá: „Mik motiválták a szobor létrejöttét?”

Első sorban azon a címen indítványoztam a szobrot, mert egyik ősöm Kazinczy Péter I. Rákóczi Györgynek és Lorántfy Zsuzsánnának a kincstárnoka volt, a fia pedig a fiatal II. Rákóczi Györgyöt képviselte az országgyűléseken. Bennünket a Rákócziakhoz tehát közeli szálak kötnek. Mi Kazinczyak K. Péter óta mind Patakon tanultunk, ezért engem a szerelem is kötött és kötelezett a pataki Rákóczi szobor felállítására.

„Miben látja a szobor nevelő erejét a diákságra nézve?”

Legyen ez a szobor minden időben élő pataki diáknemzedék előtt a semmi áldozattól vissza nem riadó hazaszeretet szimbóluma.

Megszólaltattuk az alkotó művészt, Horváth Gézát is. Ő művészetének már második termékét ajándékozta Pataknak. Az első a Lorántfy szobor. Mint a regényben Makkai, Kós Károly, úgy a képzőművészetben ő az ujjászülető történeti műveknek a legnagyobb mestere.

Felteszem az első kérdést. „Mi ragadta meg legjobban Rákóczi életéből és jelleméből?”

Törhetetlensége és nagy önfeláldozása.

„Mi serkentette legjobban alkotó készségét?”

Rákóczit beállítani a történelem sodrába és úgy kifejezni a mai kor számára példának, szimbólumnak.

„Mondjon valamit a szobor elkészítése történetéből?” — vetem fel az utolsó kérdést.

Június végén kaptam a megbízást. Rövid idő alatt kellett dolgoznom, de lelkiileg készültem rá, mert éreztem, hogy a Lorántfy szobor sikere után ez a megbízás is rám fog esni. Nagyon szeretem a történeti feladatokat.

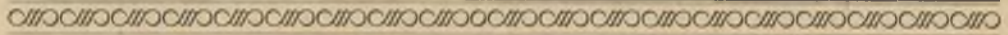
Kötött időre, nagy szorgalommal kellett dolgoznom. Először a tervet készítettem el, azután az agyagmintát, azután a gipsz, majd a bronzöntés következett. Nagyon örülök, hogy én készítettem a szobrot.

Megkérdeztük Enyedy-né főtiszteletű asszonyt is, hogy ő hogyan látja az ünnepélyt és a pataki diáklányoknak az ünnepélyen való szereplését?

Nagyon szép, lélekiemelő ünnepély volt. Eddig is nagyon szívesen jöttem Patakra, de most még jobban megszerettem. Ami a lányokat illeti, én nagyon sokfelé ismerek lányokat és sokat szeretek közülök, de a patakiak kedvességben mindenkit felülmulnak. Roppant hercigek, szolgáltrakészek, ügyesen csinálnak mindént. A felszolgálás is pompás volt. Nem történt hiba sehol.

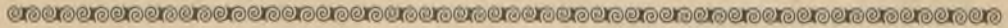
A pataki lányok nevében megköszöntük a szíves elismerést, amely minden szépsége mellett is csak futólagos meglátása igazi valójuknak.

Áll már a főiskolával szemben a Rákóczi év első Rákóczi szobra. Fejedelmi tartásával, szigorú nézésével sokmindenre emlékeztet. A Főiskola mikor a multnak áldoz, a jövőnek is épít. Rákóczi vezérlő fejedelem valóban *vezére* volt a maga

korának. A szó legteljesebb és legmodernebb értelmében. Meglátta a maga korának legégetőbb kérdéseit és hiányait és ezeknek a megoldása felé, mint cél felé vezette népet. Szigorú nézésében benne van a parancsoló kérdés: te vezető, vagy vezetőnek készülő ember a XX. század itt és mostjában merre vezetted magyar népedet? Mellette pedig áll a hősök emlékszobra, mint élő tiltakozás minden ellen, ami a magyarság közösségének és ebből a közösségből fakadó létének a megsemmisítésére tör.

Vatai László.

HIREINK

Dr. Trócsányi József a Főiskola Gazdasági Választmányának elnöke, teológiai akadémiai rendes tanára ez év szeptemberével nyugalomba vonult. Egyideig azonban még tovább vezeti a gazdasági választmány ügyeit. Fárasztó és mindig sikeres munkájáért Isten gazdag áldását kéri életére hálás tanítványai és az összes pataki diákok

A Tiszáninneri Ref. Egyházkerület fennállásának 200 éves jubileumát augusztus 22—26. napjain Sárospatakon tartották meg, melyen Marton János dr. teol. professzor mondott emlékbeszédet.

Dr. gróf Klebelsberg Kunó halálának évfordulóján, október 13-án az Angol-inter-nátus kegyelettel áldozott emlékének.

Bertók Erzsébet Főiskolánk végzett nőhallgatója és Kovács József noszvaji lelkész házasságot kötöttek. E mindnyájunk előtt rokonszenves párt szívből köszöntjük.

Évmegnyitó ünnepély Főiskolánkban. Tanárok, tanítók seregének élén jelen voltak iskolánk vezetői: Janka Károly és gróf Bethlen Pál dr. gondnokok, az igazgató-tanácsosok és a szülők közül többen. A távollévő Farkas István püspök úr üdvözlését Janka Károly gondnok tolmácsolta. Bibliát olvasott és meleghangú imát mondott Szabó Zoltán dr. főiskolai lelkész. Évmegnyitó beszédet mondott Novák Sándor gimn. és köz-igazgató. Utána Erdélyi László számtan-fizika szakos tanár tartotta székfoglaló beszédét.

Végül Janka Károly gondnok köszönte meg a székfoglaló beszédet és intézett szeretetteljes buzdító szavakat az ifjúsághoz.

Leventetanfolyam. Szeptember 18-tól október 5-ig rendezte a Főiskola második leventetanfolyamát. A tanfolyam vezetője Joó Lajos őrnagy volt. A honvédelmi minisztérium részéről kiküldött bizottság a legnagyobb megelégedettségét fejezte ki a fiúk jó munkájáért és nagy fegyelmezettséget mutató magaviseletükért. (A következő számban cikk jön róla.)

Csendes nap a teológián szeptember 30-án volt. Az áhítatot dr. Szabó Zoltán végezte. Dr. Marton János „Az internátusi nevelés”-ről, dr. Zsíros József „Mi tesz engem teológussá” és dr. Újszászy Kálmán „A nevelő személyisége” címen tartottak előadást.

Első lelkészképesítő vizsgát szeptember 14—18 napjain tartottak. Jeles eredménnyel végeztek a következők: Bíró Sándor, Harangi László, Batta Sarolta, Deák Ilona, Kiss Péter, Koncz Sándor, Kovács István, Novotny Gyula.

Második lelkészképesítő vizsgák ideje szeptember 18—20. Jelesek: Bakos Zoltán, Bertha Barna, Orbán József, Stephán László.

Az alapvizsgán szeptember 21—25 a következők nyertek jeles osztályzatot: Jánossy Ferenc, Kalydy Miklós és Orgoványi György.

Dr. Szabó Zoltán a Timoteus öregcserkészcsapat parancsnoka résztvevett az augusztus hó első felében rendezett lengyel jamboreen, utána pedig a Svédországban tartott öregcserkész táborozáson

---

Dr. Zsiros József vezette a Sztáray cserkészcsapat nyári nagytáborát. Vezető munkájában a teológusok közül Vágó István, Jónás Imre és Kalydy Miklós segítettek. E csapatot alkotó paraszt és iparos ifjúk, levele kiképzését Erdélyi Dezső IV. éves teológus vállalta el.

Dr. Újszászy Kálmán a munkatábor után 3 heti tanulmányúton volt Németországban, ahol a falu és falunevelés problémájával foglalkozott.

Gönczy Árpád IV. éves hittanhallgató délmagyarországi tanulmányútján meglátogatta a Turul Bajtársi Szövetség magyarcsanádi munkatáborát, szervezetének megismerése végett.

Dabóczi István és Vatai László a munkatábor után 4 hetes erdélyi gyalogtúrán a kisebbségek helyzetét tanulmányozták. (400 km-es gyalogtúra.)

Orbán István gimn. tanár vakációjának egy részét Londonban töltötte.

Külföldön tartózkodtak még: Erdélyi Dezső, Fazekas István, Fazekas Róbert Ausztriában, Vay Frigyes br. Angliában.

Az Angol-internátus új felügyelő tanárokat kapott Hegyi József, Zana István és Szirbik Ferenc személyében. Megérkezett a két angol tanár is: W. Wallace Bush és Francis Hawks. A főiskola és Sárospatak közönsége szeretettel köszönti őket.

A ref. tanítóképző intézetben évek óta üresen álló zenetanári állásba az intézet előjárósága Bolvári Zoltán okl. tanítóképző-intézeti tanárt választotta meg.

Csuka Andor tanítóképző intézeti tanár katonai idejének letöltésére eltávozott. Távozására alatt Csontos József nyug. gimn. igazgató és Hidvégi Nándor polgári iskolai tanár helyettesíti.

Teológus felügyelők: Vatai László, Jánossy Ferenc és Baski István s. lelkes az Angol-internátusban; Dabóczi István, Jónás Imre, Kalydy Miklós a Kis-internátusban és Orgoványi György a Guttenberg-szobában elhelyezett internátusban.

A Faluszeminárium október 9-én tartotta megnyitó gyűlését és megnövekedett létszámmal kezdte meg működését, Újszászy Kálmán teol. professzor vezetésével.

Kirándulás volt október 13-án az egész teol. ifjúság részvételével dr. Mátyás Ernő, dr. Szabó Zoltán és dr. Újszászy Kálmán vezetésével.

Olpp Gottlieb tübingeni orvosprofesszor előadást tartott a tápintézetben október 14-én az orvos-misszióról.

A Teológus Egylet a következő tiszttikkarral alakult meg: elnök Gönczy Árpád IV. hh., alelnök Ködöböcz József IV. hh., titkár Jónás Imre III. hh., jegyző Vályi József II. hh., pénztáros Kőrös Lajos II. hh., iratkeresztő Péter József II. hh.

A Kórus ezzel a tiszttikkarral folytatja az évi működését: Sipos Zoltán III. hh. elnök, Sebő Antal IV. hh. főprecentor, Zsuffa Tibor IV. hh. alprecentor, protokántorok: I. tenor: Miskolczi József IV. hh., II. tenor: Ködöböcz József IV. hh., I. basszus: Rózsai Tivadar IV. hh., II. basszus: Nagy Imre IV. hh.

Akadémiai Ifjúsági Olvasó Egylet. Elnök Dabóczi István IV. hh., pénztáros Zsuffa Tibor IV. hh., könyvtáros Ködöböcz József IV. hh., alkönyvtárosok: Kovács István IV. hh., Cegle Imre II. hh. és Péter József II. hh.

Az Akadémiai Sportkör ez évi tiszttikkara: elnök Demjén Géza IV. hh., szertáros Miskolczi József IV. hh., pénztáros Ablonczy Dániel III. hh., szakosztályvezetők: Gulyás György III. hh. atlétika és vízisportok, Kovács Ferenc II. hh. labdarugás, Sebő Antal IV. hh. téli sportok.

Az Erdélyi János Önképzőkör Harasányi István dr. tanárelnök vezetésével a következő tiszttikart választotta meg: ifj. elnök Mészöly Dezső VIII. o. t., titkár Nagy Endre VIII. o. t., jegyző Imry Ferenc VII. o. t., pénztárnok Bessenyei Sámuel VIII. o. t., könyvtárnokok: Öhlschläger Béla VIII. o. t., Petró Bálint, Erdős Károly VII. o. t. és Borros Imre VI. o. t., ellenőr Nagy Ince VIII. oszt. tanuló.

Gimnáziumunk I. Rákóczi György egyesülete szeptember 27-én tartotta alakuló gyűlését Bódy Dénes tanárelnök vezetésével. Tisztikara a következő: ifjúsági elnök Csóry István VIII. o. t., titkár Tóth Bertalan VIII. o. t., jegyző Polák Géza VII. o. t., könyvtáros Ruzskay István VII. o. t., pénztáros Böszörményi Sándor VII. o. t.

A gimnázium „Rákóczi Zsigmond“ Soli Deo Gloria Collégiuma az idén is megalakult. Tisztikara a következő: elnök Csóry István VIII. o. t., titkár Tóth Bertalan VIII. o. t., jegyző Imry Ferenc VII. o. t., pénztáros Ruzskay István VII. o. t. Az alsós Collégium titkára Bartos Gyula III. o. t., jegyzője Czövek László II. o. t., pénztárosa Balla Lajos III. o. t., kántora Balla Bertalan III. o. t.

Megalakult a gimnázium Nagy Sándor gyorsíróköre. Tanárelnök Szírbik Ferenc, díszelnök dr. Urbán Barnabás, ifjúsági elnök Bobor Tibor VII. o. t., titkár Mátyás Sára V. o. t., pénztáros Rapoch Frigyes VII. o. t., könyvtáros Barsi Ernő VI. o. t.

A Rákóczi Sportkör Szabó Károly tanárelnök vezetésével a következő tisztikarral kezdi meg munkáját: ifjúsági elnök Nagy Endre VIII. o. t., alelnök Polák Géza VII. o. t., titkár Szabó Aladár VIII. o. t., jegyzők: Tóth Bertalan VIII. o. t., Imry Ferenc VII. o. t. és Deák Márton VI. o. t., pénztáros Tóth József VIII. o. t., szertáros Padrah Sándor VIII. o. t., sporttudósító br. Vay Frigyes VIII. o. t.

Tenniszverseny. Szeptember 22-én tartotta a gimnázium Sportkörének teniszszakosztálya versenyt a főiskolai teniszbajnokságért. Főiskolai bajnok lett: férfi egyes: Liphay Sándor VII. o. t., férfi-páros: a Székely-Kiss pár. Szeptember 29-én a sárospataki válogatott és az angolinternátusi válogatott között volt verseny. Eredmény 3 : 3.

A leányok „Soli Deo Gloria“ Collégiuma a következő tisztikart választotta meg: elnök Marton Edit, titkár Dávid Lili, jegyző Balsay Mancsi és pénztárnok Harsányi Ica.

Az SDG kollégium a tanítóképző-intézetben Takács Árpád V. é., Sárközi János V. é. és Molnár István III. é. vezetésével folytatja megkezdett munkáját. Nyáron a kollégium 4 tagja résztvett a balatonszárszói SDG táborban. Ezt az intézet által nyújtott segély tette lehetővé.

A tanítóképző-intézet 234. sz. „II. Rákóczi Ferenc“ cserkészcsapata három tábort is rendezett a nyáron. Az egyiket a tanév befejezése után a Vajdácská—longi-erdőben. A tábor nevezetessége, hogy Rákóczi-tábortűzet tartottak a falu lakóinak. A második tábor négy bátor cserkész útja volt, akik bejárták gyalog a Bükköt és a Mátrát. Sárospatakról indulva, Aggtelek—Putnok—Ózd—Parád érintésével értek el Gyöngyösre (260 km-t tettek meg). A harmadik az aldunai mozgótábor volt. Hajón, vonaton Bulgáriába és vissza. Várna, Tirnovó, Szófia és Ruszcsak voltak a legnevezetesebb állomások. A táborok élményei, értékek, szépségek felfedezése megbecsülhetetlen emlékek. Szeptember 15-én és 20-én csapatkirándulásokat rendeztek a közeli hegyekbe. Október 6-án a díszteremben négyen fogadalmat tettek s egyúttal az egész csapat fogadalmat újított, Jó munkát!

A tanítóképző-intézet „Comenius“ önképzőköre Pándy Árpád tanár vezetésével szeptember 19-én tartotta alakuló gyűlést. Az új tisztikar: ifjúsági elnök Sárközi János V. é., főtitkár Takács Árpád V. é., titkár Dóbisz János IV. é., főjegyző Parag Gábor V. é., jegyzők: Fodor József IV. é. és Molnár Imre IV. é., ellenőr Bartalis István V. é., pénztáros Schmidt József V. é., háznagy Papp István V. é., főkönyvtáros Zsíros László V. é., olvasóterem-felügyelő Gyöngyössy Gáspár V. é.

A tanítóképző-intézet „Turul“ sportköre Csuka Ándor tanár vezetésével szeptember 9-én alakult meg. Az új tisztikar tagjai: Bartalis István V. é. ifjúsági elnök, Marton Lajos IV. é. alelnök, Takács Árpád V.

é. titkár, Dóbisz János IV. é. jegyző, Nemes Lajos V. é. pénztáros, v. Gömöri László V. é. főszertáros. Szakosztályvezetők: Fejérváry József V. é. atlétika, Sipos Zoltán IV. é. torna, Bartalis István V. é. futball, Molnár Imre IV. é. evezés, v. Gömöri László V. é. úszás, Kállay István V. é. téli sport, Nemes Lajos V. é. tenisz, Pintér Sándor V. é. birkózás, Fejérváry József V. é. boxolás.

Szeretettel hívjuk fel Kedves Olvasóink figyelmét az akadémiai ifjúsági könyvtárra. A könyvtár állománya kb. 7000 mű s többnyire regényekből, teológiai, jogi, történeti művekből, verses kötetekből, színművekből, útleírásokból, folyóiratokból stb. áll. A könyvtár folytonosan fejlődik. A múlt évben vétel és ajándékozás útján 223·30 P. értékben gyarapodott. A könyvtár vezetősege nagy súlyt helyez arra, hogy a legkitűnőbb s legújabban megjelenő szépirodalmi és teológiai művek beszereztesse. A könyvtárat csak teol. hallgatók használhatják. Mások 5 P. évi tagsági díj befizetése után kölcsönözhetnek csak ki könyveket. Jelentkezni Kődöböcz József ifj. könyvtárosnál lehet! — *Ha szeret és akar olvasni jó könyveket, még ma jelentkezék!*

Sajtó alatt van és 1936 januárjára minden emberi bizonyossággal megjelenik a Debreceni Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetem Reformatus Hittudományi Kara professzorainak és doktorainak „Kálvin és a kálvinizmus” című kötete, amelyet a kar az Institutio négyszázados jubileuma alkalmából bocsát közre. A kötet dolgozótársai: Csánki B., Varga Zs., Csikesz S., Kállay K., Erdős K., Révész I., Vasady B., Lang A., Payr S., Ferenczy K., Incze G., Marton J., Miklós Ö.,

Musnai L., Nagy G., Pongrácz J., Soós B., Szabó Z., Tóth E., Tóth L., Török I., Zsíros J. — Tartalmazni fog Kálvinról és a kálvinizmusról szóló, egyetemes és magyar vonatkozású tudományos értekezéseket, amelyek reformátorunk alakját és gondolkozását, valamint hatásait a legkülönbözőbb oldalakról világítják meg s tárgyuknál és feldolgozásuknál fogva nemcsak a magyar, de a külföldi tudományos irodalomban is újdonságot jelentenek. Éppen ezért minden egyes dolgozat idegennyelvű kivonattal is ki lesz egészítve. A ritka értékes irodalmi jelenségre, amelynek kiadása Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület nyomdavállalatának áldozatkészségét dicséri, nyomatékosan felhívjuk az egyházak, iskolák, könyvtárak, a lelkipásztorok és minden érdeklődő művelt református egyháztag figyelmét. Kálvint nem elég dicsekedéssel emlegetni, őt ismerni és tanulmányozni kell. A mű lexikon (19x27 cm) nagyságban, díszes, egész vászonkötésben fog megjelenni. A hatalmas kötet ára előre megrendelve 12 P, mely összeg havi 2 P-jével is befizethető fentemlített vállalattól (Debrecen, Böszörményi-út 6. sz.) kért postai befizető lapon. A mű ára megjelenés után kötetenkint 15 P. Teológus ifjak, a főiskola igazgatója által igazolt esetben 9 P-ért rendelhetik meg a művet, havi 3 P-s előre befizetett részletre.

**A hírrovat vezetője: Tóth Lajos
IV. é. hh.**

Kiadóhivatali főnök: Czegle Imre.

Kiadja: a főiskolai Ifjúsági Egylet.

NYOMTATTA: KISFALUDY LÁSZLÓ
a ref. főiskola betűivel, Sárospatakon.

